

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 30.03.2015 § 344

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa Uudenmaan liitolle seuraavan lausunnon:

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Lähtökohtana on hyväksytty Uusimaa-ohjelma, jonka strategisia tavoitteita 4. vaihemaakuntakaava toteuttaa. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselostusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemarkintöjä. Aluemerkinnoilla osoitetaan pääasiasiallinen käyttötarkoitus.

Östersundomin alue ei kuulu 4. vaihemaakuntakaavan alueeseen. Östersundomin 2. vaihemaakuntakaavaehdotuksessa, josta kaupunki antaa lausuntonsa omana asianaan, on otettu huomioon 4. vaihemaakuntakaavan tavoitteet.

Pyrkimys strategisempaan maakuntakaavaan on Helsingin kannalta myönteinen asia. Maakuntatason kaavaratkaisun tulee olla tavoitteellinen samalla kun se tukee tarkempiasteista suunnittelua eikä jätä vaikeasti tulkittavia rajauksia. Kokonaistilanteen hahmottamisessa maakuntakaavan epävirallinen yhdistelmäkartta on välttämätön. Jotta kaavakartan strategisuus tulisi paremmin esiin, kaavakartan aluerajauksen tulkintaa koskeva määräysteksti olisi hyvä lisätä kaavamääräyksen yhteyteen.

Helsingissä on käynnissä uuden yleiskaavan laatiminen. Vuonna 2012 laadittiin yleiskaavan työohjelma ja määriteltiin sen keskeiset lähtökohdat ja mitoitus. Joulukuussa 2013 hyväksytyn yleiskaavavision perusteella on laadittu yleiskaavaluonnos, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta päätti asettaa nähtäville 16.12.2014. Helsingin yleiskaavan tavoitteena on vahvistaa Helsingin ja samalla koko seudun kilpailukykyä osoittamalla pitkällä aikavälillä rakentamismahdollisuuksia kaupunkira-

---

kennetta tiivistämällä ja luoda edellytykset elinvoimaiselle elinkeinorakenteelle säilyttämällä kaupunkiympäristön korkea laatu ja houkuttelevuus. Helsingin yleiskaavan luonnos on ollut nähtävillä samaan aikaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksen kanssa.

Maakunnallinen kaavatyö tukee erinomaisesti Helsingissä käynnissä olevaa yleiskaavan valmistelua. Helsingin yleiskaavaa on laadittu hyvässä yhteistyössä Uudenmaan liiton kanssa ja molempien prosessien lähtökohdat ja tavoitteet ovat linjassa keskenään.

Helsingin seudulla on käynnissä useita muita seudullisia maankäyttöön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä selvityksiä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (HLJ2015) ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteistä maankäytön suunnitelmaa (MASU) on laadittu yhteistyössä alueen kuntien, Helsingin seudun liikenteen ja Uudenmaan liiton kesken. Alueelle on laadittu yhteinen asunstrategia vuoteen 2025. Yhdessä nämä kolme suunnitelmaa luovat pohjan seuraavalle MAL-ai-esopimukselle ja tukevat maakuntakaavan tavoitteita toimivasta ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja kilpailukykyä vahvistavasta liikennejärjestelmästä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Näitä luonnoksen näkökulmia arvioidaan lausunnossa aihealueittain.

Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kärkitavoitteet elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Maakuntahallituksen hyväksymissä elinkeinon ja innovaatiotoiminnan suunnitteluperiaatteissa on nostettu tärkeään asemaan huolehtiminen riittävästä asuntotuotannosta ja sitä kautta riittävästä työvoiman tarjonnasta. Erityisen tärkeänä pidetään joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja monipuolisten keskusta-alueiden ja hyvän elinympäristön merkitystä elinkeinoelämän kilpailukyvyille.

Ns. innovaatio-ekosysteemien tukemiseksi nostetaan esiin vastaavia toimenpiteitä: kaupunkirakenteen tiivistäminen, etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentäminen, erottelevien ja eristävien tekijöiden poistaminen sekä panostaminen elämänlaatuun ja vetovoimaisuutta lisääviin tekijöihin.

Maakuntakaavassa on otettava huomioon Helsingin erityisluonne seudun ydinalueena ja mahdollistettava valtion ja seudun kuntien välisen sopimuksen (valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen sopimus suur-

ten infrahankkeiden tukemiseksi ja asumisen edistämiseksi) mukaisen vuotuisen asuntorakentamisen toteutumisedellytykset myös Helsingissä. Sopimuksessa Helsingin kaupunki on osaltaan sitoutunut kaavoituksen vauhdittamiseen ja tonttitarjonnan merkittävään lisäämiseen. Ristiriitoja voi syntyä erityisesti asuntorakentamisen, kulttuuriympäristöjen ja viherrakenteen yhteensovittamisessa – maakuntakaavan merkin- töjen tulee olla seudun rakenteen tiivistymistä tukevia, ei sitä rajoittavia. Helsinki kantaa seudun asuntotuotannosta suurimman vastuun ja on työpaikkatarjonnan näkökulmasta seudun merkittävin alue.

Helsingin osalta Malmin lentokenttäalueen varaaminen maakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi, kestävään liikennejärjestelmään tuke- tuvaksi taajama-alueeksi on merkittävä ja oikea ratkaisu. Joukkoliiken- neyhteytenä Malmille voisi toimia pikaraitiotie, jota esitetään mm. Hel- singin yleiskaavaluonnoksessa.

Helsinki pitää hyvänä maakuntakaavan luonnoksen tavoitteita, joissa palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja si- joittuvat nykyisiä rakenteita hyödyntäen sekä ympäristö huomioiden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi joukkoliikenteen kehittäminen on merkittävä keino.

Maakuntakaavan jatkovalmistelussa tulee elinkeinojen ja kilpailukyvyn osalta ottaa huomioon satamien ja muiden liikenteen solmukohtien saavutettavuus ja joustava liikenneverkosto sekä toisiaan täydentävät liikennemuodot, esim. Helsingin satamanosien ja Helsinki – Vantaan lentoaseman yhteydet. Myös työpaikkojen saavutettavuus ja kansain- välinen työmatkaliikenne on otettava huomioon.

Logistiikka

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa on otettu logistiikan erityisky- symykset pääpiirteissään hyvin huomioon. Seudun tärkeimpien logis- tiikkakeskittymien merkitseminen kartalle tukee logistiikan tilatarpeiden ratkaisemista ja osoittaa alan toimijoille maakunnan tavoitetilan logisti- kan seudullisille ratkaisuille. Logistiikkakeskittymien synnyttämät syner- giahyödyt tukevat koko maakunnan talouskasvua.

Riittävän suuret logistiikan keskittymät monipuolisine palveluineen myös lisäävät Etelä-Suomen kuljetuskäytävien kansallista ja kansain- välistä vetovoimaa ja parantavat saavutettavuutta. Helsingin kannalta merkittävän uuden logistiikka-alueen varaaminen Helsinki-Vantaan len- tokentän pohjoispuolelta ja siihen liittyvä sujuva uusi tieliikenneyhteys Lahdenväylältä Hämeenlinnanväylälle (Kehä IV) sekä Sipoon Bastukär- rin logistiikka-alueen merkittävä laajennusvaraus tukevat Vuosaaren sataman toiminnan kehittämistä.

Lentoaseman seudun sekä Kehä III:n logistiikka-alueiden kehittäminen on Helsingin näkökulmasta tärkeää. Helsingin yleiskaavan ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan suunnittelussa erityisesti Vuosaaren sataman ja lentoaseman välinen Kehä III:n tukeutuva vyöhyke on strategisesti keskeisessä asemassa.

Helsingin ja koko maakunnan edun kannalta on keskeistä erityisesti Vuosaaren sataman yhteyksistä huolehtiminen. Vuosaaren satama on kulutustavaroiden kuljetusten tärkeä läpivirtauspaikka. Tämä rooli tulee säilymään merkittävänä myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksessa todetaan, että tulevaisuudessa tulee varautua raideliikenteen kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehityssuunta olisi erityisesti päästöjen rajoittamisen näkökulmasta suotava ja on hyvä, että sitä tuetaan. Helsingin uudessa yleiskaavassa varaudutaan myös matkustajaterminaalin rakentamiseen Vuosaareen, mikäli sellainen katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi kantakaupungin satama-alueiden kapasiteetin täytyessä.

Kaavaluonnoksessa esitetään kauppamerenkulun satamat ja väylät vain osittain. Liiteaineistossa ne esitetään kokonaisuudessaan. Logistiikan alueella ja reiteillä on vaikutusta muuhun maankäyttöön ja kokonaisuuden hahmottamisella on merkitystä jatkosuunnittelun kannalta. Siten logistiikan kokonaiskuvan ja mahdollisuuksien vuoksi olisi tarkoituksenmukaista esittää koko logistinen ketju: satamat, lentoasemat, raideverkko, logistiikka-alueet jne. samalla kaavakartalla. Kaavan liiteaineistossa tulisi esittää raskaan liikenteen reitit ja valtakunnallisesti tärkeät kuljetusreitit (erikoiskuljetusreitit, vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja raskaan liikenteen levähdyspaikat) ja mm. Länsiväylän erikoiskuljetusreitti.

Kaavan jatkovalmistelussa tulee ottaa huomioon myös polttoainelogistiikan tarpeet. Uusimaa-ohjelman yhtenä keskeisenä tavoitteena on hiilineutraali Uusimaa 2050. Helen Oy:n kehitysohjelma toteuttaa samaa tavoitetta. Tavoitteena on päästä vuoteen 2050 mennessä hiilineutraaliin energiantuotantoon. Tavoitteiden toteuttaminen perustuu suurelta osin polttoainevalintoihin. Toimiva polttoainelogistiikka energiantuotantoalueille maanteiden, rautatien ja meriväylien kautta on ensiarvoisen tärkeässä asemassa. Helen Oy:n kehitysohjelmassa käsitellään kahta energiantuotannon vaihtoehtoa. Molemmissa vaihtoehtoissa Ruoholahden Tammasaarella on polttoainesatama. Toisessa vaihtoehdossa on sen lisäksi polttoainesatama joko Hanasaarella tai Vuosaarella. Päätös vaihtoehtoista tehdään vuoden 2015 loppuun mennessä Helsingin kaupunginvaltuustossa. Molemmat vaihtoehdot tulee maakunta-kaavassa mahdollistaa.

Raideliikenteen rooli on logistiikan kehittämisessä jäänyt luonnoksessa pienelle painoarvolle. Ruotsin esimerkit osoittavat, että on täysin mah-

dollista ohjata nykyistä huomattavasti suurempi osuus kuljetuksia rai-
teille, mikäli siihen ollaan valmiita panostamaan. Tällä olisi suuri merki-
tys ympäristöhaittojen, väylien välityskyvyn säilymisen sekä hiilineut-
raalisuuden saavuttamisen kannalta.

Helsinki on hiljattain laatinut citylogistiikan toimenpideohjelman, jossa
esitetään kaupunkilogistiikan keskeisimmät periaatteet ja toimenpiteet
sekä niiden vastuut ja aikataulut. Citylogistiikan haasteet ovat erilaisia
kuin seudulla, koska tilan määrä on hyvin vähäinen, mikä tarkoittaa että
myös ratkaisut ovat erilaisia. Helsingin tiiviin ydinalueen toimiva citylo-
gistiikka nojautuu vahvasti seudun hyvään rakenteeseen ja on riippu-
vainen siitä.

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Malmin lentoken-
tän lentomeluvyöhyke, mikä on perusteltu ratkaisu. Helsingin kaupunki
varautuu alueen muuttamiseen asuntorakentamiskäyttöön valtion ja
Helsingin seudun välisen sopimuksen mukaisesti.

Tuulivoima

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnos osoittaa maakunnallisesti
merkittävän tuulivoimatuotannon mahdolliset sijaintipaikat. Maakunta-
kaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista ja sen tehtävänä on osal-
taan täsmentää teollisen mittakaavan tuulivoiman sijoittamisperiaatteet
kaupunkitasoa laajemmalla mittakaavatasolla.

4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvitys nojaa pitkälti olemassa ole-
vaan yhdyskuntarakenteeseen ja tuulivoiman sijoittumista ohjaavaan
valtakunnalliseen säännöstöön ja ohjeistukseen. Tarkastelu on tekni-
sesti laadukkaasti toteutettu. Ongelmana kuitenkin on, että poissulke-
vaan paikkatietoanalyysiin perustuva tarkastelu ei ole tavoitelähtöinen.
Alueellinen pois sulkeminen kriteereittäin on ristiriidassa Uusimaa-oh-
jelmaan sisältyvien uusiutuvien energiamuotojen tukemiseen ja hiili-
neutraaliuteen tähtäävien tavoitteiden kanssa.

Mittava tuulivoiman rakentaminen vaatii valtion energiapoliittista oh-
jausta. Maakuntakaavalla olisi mahdollista näyttää Suomen keskeisim-
män alueen tahtotila tuulivoiman edistämiseksi. Kansainväliset esimer-
kit tuulivoimaa merkittävässä määrin rakentaneista maista, kuten Sak-
sasta ja Tanskasta, osoittavat tuulivoiman olevan luonteva osa suurten
kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun dynaamista vuorovaikutus-
ta. Sähköä kulutetaan runsaasti metropolialueiden tiiveimmillä alueilla,
kun taas väljemmät alueet voivat profiloitua erityisesti tuulivoiman kaut-
ta energiantuotannon alueiksi ja saavat siitä taloudellista etua. Tämän
tyyppisen kehityksen edellytykset tulisi huomioida nimenomaan maam-
me merkittävimmällä metropolialueella, Uudellamaalla.

Uudenmaan ilmastotavoite on yhteneväinen mm. Helsingin tavoitteen kanssa: tavoitellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaa tulisikin arvioida suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen. Tuulivoimalla on tärkeä rooli kun edistetään hiilineutraalia energiantuotantoa. Nyt tehdyissä selvityksissä korostuvat maisemalliset arvot ja loma-asukkaiden edunvalvonta. Jatkokyönä olisi tärkeätä täydentää tehtyjä selvityksiä ilmastovaikutusten arvioinnilla, jossa voitaisiin arvioida mm. luonnoksessa ehdotettujen tuulivoima-alueiden riittävyys. Jos tavoitteena on hiilidioksidipäästöjen merkittävä vähentäminen vuoteen 2050 mennessä, olisi tärkeä tietää miten suurta roolia esitetyn tuulivoimaratkaisun on odotettu siitä vastaavan.

Kansainvälisissä ilmastotavoitteissa Suomi on sitoutunut edistämään uusiutuvia energiamuotoja. Kansallisena tavoitteena on nostaa tuulivoimakapasiteettia 9 TWh vuoteen 2025 mennessä. Uudellamaalla tuulivoiman kehitys on jäänyt vaatimattomaksi. Uudellamaalla on viisi tuulivoimalaa, joiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 10 MW, mikä on noin 2 % koko Suomen tuulivoimalla tuotetusta energiasta. Kuitenkin tuuliolosuhteet ovat Uudellamaalla hyvät.

Kaavaluonnoksessa on käsitelty tuulivoimatuotannon mahdollisia sijoitusalueita Uudenmaan alueella. Maakunnallisia tuulivoiman tuotantoalueita on esitetty viisi kappaletta. Näillä alueilla tuulivoimaloita olisi 10 kappaletta tai enemmän. Lisäksi todetaan, että paikallisten tuulivoimala-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavan tuulivoimala-alueiden ulkopuolella.

On hyvä, että kaavaluonnoksessa on esitetty myös ne kaksi merialueelle sijoitettavaa tuulivoima-aluetta, joiden toteuttaminen ei välttämättä vielä tänä päivänä ole mahdollista teknisistä tai muista syistä johtuen. Etenkin nykyisen maakuntakaavan Inkoo-Raasepori tuulivoima-alue on hyvä säilyttää aitona mahdollisuutena toteuttaa myös Uudellemaalle teollisen mittakaavan tuulivoimapuisto.

Tuulivoimaselvityksessä on jo esitetty potentiaalisia tuulivoima-alueita, jotka ovat karsiutuneet pois jatkotarkastelusta. Kaavan aikajänne ulottuu vuoteen 2040, joten jatkotyössä voisi edelleen tarkastella näitä potentiaalisia alueita, jotka voisivat olla mahdollisia mikäli esimerkiksi puolustusvoimien tutkarajoitukset poistuvat. Ehdottomat rajoitusalueet, joihin ei voi tulla muutoksia, tulisi perusteluineen esittää erikseen.

Potentiaalisia tuulivoimapuistoalueita Helsingin edustan merialueella ei tulisi sulkea pois, vaan tulisi antaa koko kaava-alueella koskeva suunnittelusuositus, joka pitäisi tällaiset alueet mukana suunnittelussa ja kehittämisessä.

Vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvityksessä on jäljellä Malmin lentokenttää ympäröivä lentotoimintaan perustuva vyöhyke, joka estää tuulivoimaloiden rakentamisen. Tämän sisällyttäminen tarkasteluun ei ole perusteltua lentokentän maankäytön muuttuessa.

Vaihemaakuntakaavalla pyritään mahdollistamaan myös paikallisen tuulivoiman suunnittelu. Tätä tukemaan luonnoksessa on annettu koko maakuntaa koskeva suunnittelusuositus, jonka mukaan paikallisten tuulivoima-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavan tuulivoima-alueiden ulkopuolella. Vaikutusten arvioinnin perusteella jää epäselväksi, kuinka vaihemaakuntakaava pystyy vastaamaan maakuntatason tuulivoimatuotanto- ja hiilineutraaliustavoitteisiin sekä toisaalta tukemaan paikallista tuulivoimatuotantoa.

Maakunnallisten tuulivoimala-alueiden liittämistä sähköverkkoon on tehty alustavia selvityksiä kaavaluonnoksen tausta-aineistoissa. Helen Sähköverkko toteaa, että tuulivoimatuotantoa suunnittelevan hankevas- taavan on hyvissä ajoin otettava yhteyttä alueen sähköverkon haltijaan tuulivoimaloiden sähköverkkoon liittämisen selvittämiseksi.

Viherrakenne

Maakuntakaavan kärkitavoitteet viherrakenteen osalta ovat ekosysteemipalvelujen parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hyvin saavutettava virkistysalueverkosto ja kestävä luonnonvarojen hyödyntäminen sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen.

Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä luonnonympäristöjen arvottamiseen ja ekosysteemipalvelujen tunnistamiseen. Nämä aineistot tarjoavat jatkossa uusia välineitä viherverkoston suunnitteluun. Viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, virkistykseen ja ekologiseen verkostoon liittyvät viheryhteystarpeet, laajat yhtenäiset metsäalueet, virkistysalueet ja ulkoilureitit, saaristovyöhykkeet ja pääkaupunkiseudun viherkehä. Edellä mainitut arvokkaat kohteet on osoitettu kaavan liitekartoilla.

Arvokkaita luontokohteita koskevassa Zonation -arvioinnissa olisi hyvä todeta myös maakunnallinen liito-orava-tilanne, sillä lajin suojelun kannalta paras tilanne olisi tarkastella asiaa maakuntakaavatasolla. Lajin suojeluedellytykset ovat parhaimmat seudun laajoissa metsissä ja kytkeytyneissä elinympäristöissä sekä mahdollisesti myös viherkehän alueella. Tällä hetkellä liito-oravien suojelukysymykset tulevat korostuneesti esille vain niillä alueilla, joissa tapahtuu eniten maankäytön muutoksia eli tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Kaavaratkaisun virkistyskokonaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun tiiviin kaupunkirakenteen tavoitteen virkistysalueiden ja ekologisesta verkostosta, mutta seudulle tärkeä viherkehä sen sijaan jää hahmottomatta kaavakartalla. Muu maakuntakaavataso viherrakenne jää ulkoilureittien ja valkoisen alueen varaan.

Kaupunginhallitus on antanut 13.8.2012 Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavaehdotuksen viherrakenteen osalta seuraavan lausunnon:

"Seudulliset viheralueet ja viheryhteydet ovat kaavaehdotuksessa pääpiirteittäin tarkoituksenmukaisilla alueilla ja turvaavat viheryhteyksien verkoston ja jatkuvuuden, joskin joissain tapauksissa rajaukset ovat liian tarkasti luettavissa kaavakartalta. Tämä ei ole oikeansuuntainen toivottava ratkaisu tiivistyvällä ydinalueella maakuntakaavan mitta-kaava huomioon ottaen. Selkeänä parannuksena kaavaluonnokseen on kaavaehdotuksen liitemateriaalissa oleva maakuntakaavojen epävirallinen yhdistelmäkartta, joka selkeyttää seudullisten virkistysalueiden ja viheryhteyksien hahmottamista.

Viheryhteydet -merkinnän kuvausta ja suunnittelumääräystä tulisi edelleen tarkistaa. Määräyksen mukaan olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön. Tämä ei tiivistävässä kaupunkirakenteessa ole perusteltua, koska näin ehdottomana se voisi epätoivottavalla tavalla haitata järkevää täydennysrakentamista. Kaupunki haluaa mieluummin korostaa viher- ja virkistysalueiden laadun ja merkityksen tapauskohtaista arviointia sekä virkistysyhteyksien jatkuvuutta ja painottaa sen vuoksi väljempää ilmaisua maakuntakaavatasolla. Sen vuoksi tarkoituksenmukaisempaa olisi liittää jokin virkistysalueita koskeva kehittämistavoite taa-jamatoimintojen sisällä oleville virkistysalueille. Samaa ajatusta seuraten viheryhteydet -merkinnän selitystä tulisi myös laajentaa tai väljentää. Sen tulisi joissain tapauksissa mahdollistaa myös pelkästään virkistysyhteydet. Varsinkin ranta-alueilla ei aina ole kyse viheryhteydestä vaan virkistysyhteydestä ja vain yksityiskohtaisempi kaavoitus voi osoittaa sen, tarvitaanko aluetta leveämpänä viheryhteytenä, kuten ekologisena käytävänä vai pelkästään kulkuraitina."

Nämä samat huomiot ovat edelleen ajankohtaisia.

Virkistysalueet ja viheryhteydet

Yhtenä 4. vaihemaakuntakaavan päätavoitteena on ollut mahdollistaa kasvavalle väestölle monipuoliset virkistysmahdollisuudet.

Liikunnan olosuhteiden edistäminen on toteutettu varmistamalla viheralueiden riittävyys ja yhteneväisyys. Asukkaiden arkiliikuntatottumuksia

edistää helposti saavutettavissa oleva lähiliikuntapalveluverkko. Kaavaehdotuksessa esitetään selkeä viherialuejärjestelmä, joka käsittää retkeily- ja ulkoilualueita, lähipuistoja sekä merenrantapuistoja ja viherreittejä. Seututasolla liikunnan olosuhteiden edistämiseksi vaaditaan tällaista kokonaisvaltaista strategista maankäytönsuunnittelua, jossa liikunnan olosuhteet on huomioitu pitkällä tähtäimellä.

Liikkumattomuus on tulevaisuuden suurimpia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, minkä vuoksi arkiliikunnan lisääminen on välttämätöntä. Suomessa liikkumattomuuden kustannukset arvioidaan olevan lähes kaksi miljardia euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kehitys jatkuu samansuuntaisena, liikkumattomuudesta aiheutuvat kustannukset kasvavat suuriksi. Siksi jo kaavoituksessa tulee luoda edellytyksiä liikkumaan aktivoivalle kaupunkiympäristölle.

Helsinkiin on 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa osoitettu viisi yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun varattua aluetta. Keskuspuisto, Helsinki-puiston alue Vantaanjokilaaksossa ja Viikki - Kivikko - Sipoonkorpi - viherakseli, Vartiokylänlahden ympäristöön sijoittuva Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja Vuosaaren ulkoilupuisto sekä muutamia merelliseen ympäristöön liittyviä kokonaisuuksia. Nuuksion järviylängöllä ovat Helsingin kaupungin omistamat ulkoilualueet (noin 3400 hehtaaria) on esitetty selkeästi virkistysalueina. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää.

Lisäksi on osoitettu viheryhteystarpeiden verkosto. Viheryhteysmerkinnällä on osoitettu virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet. Viheryhteysmerkintä on luonteeltaan kehittämissperiaatemerkintä, eikä sen tarkkaa sijaintia ole määritelty maakuntakaavassa. Viheryhteydet ovat säilyneet edellisiin kaavavaiheisiin nähdessä samoina ja viheryhteystarpeet ovat täydentyneet Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varressa. Maakuntakaavaluonnoksessa esitetyt seudulliset viheryhteydet on otettu huomioon Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Seudulle jatkuvat viheryhteydet ovat Helsingin kannalta tärkeitä – mm. Viikistä Sipoonkorpeen kehitettävä yhteys.

Viheryhteysmerkinnän määräystä tulisi kehittää. Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tarve osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan virkistysyhteyden tai ekologisen yhteyden kehittämis-kohteet. Viheryhteysmääräystä tulee kehittää siten, että määräys ottaa huomioon virkistysyhteyksien kehittämistarpeet.

Viitaten edellä mainittuun 2. vaihemaakuntakaavasta annettuun lausuntoon kaikki Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa jo olemassa

olevat viheryhteydet eivät ole maakuntakaavan tarkoittamia virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvia viheryhteyksiä. Koska viheryhteys voi koostua kaupungissa erilaisista osista, kuten puistoista, kujanteista ja puronvarsista, olisi perusteltua muuttaa kaavamääräyksen kuvausta siten, että viheryhteys voi koostua erilaisista osista ja voi olla luonteeltaan virkistys- tai ekologinen yhteys. Viheryhteys -merkinnän ja määräyksen tulisi tiivistyvässä kaupunkirakenteessa osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan esittää tavoite viheryhteyksien kehittämisestä.

Arvokkaina luontoympäristöinä on osoitettu yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet, Natura 2000-verkoston alueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet (LUO-alueet). Helsinkiin ei ole osoitettu LUO-alueita, koska viheralueita ja viheryhteyksiä koskevat kaavamääräykset sisältävät tavoitteen luontoarvojen säilyttämisestä. Kaavaratkaisu on tältä osin perusteltu.

Maakuntakaavassa Malmin eteläpuolelle merkitty viheryhteystarve on tarkentunut yleiskaavaluonnoksessa hieman pohjoisemmaksi. Helsinki pitää viheryhteyttä Viikki - Kivikon ulkoilupuihosta Vantaan kautta Siipoonkorpeen erittäin tärkeänä. Viherkehän virkistyspalveluiden tavoitteellinen kehittäminen nähdään myös tärkeänä.

Pääkaupunkiseudun merellisen vyöhykkeen merkinnät

Helsingin kaupungin matkailun ja tapahtumien kilpailukyvyyn parantaminen ja kehittäminen Uudenmaan 4. Vaihemaakuntakaavassa ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Matkailun ja tapahtumamatkailun merkitys Helsingin taloudelle on huomattava. Helsingin strategiaohjelma (2013-2016) painottaa merellisyyden korostamista elinvoimaisen, kansainvälisesti tunnetun ja vetovoimaisen Helsingin kehittämiseksi.

Tärkeätä on huolehtia, että matkailuun liittyvien palveluiden ja matkailuun keskittyvät alueiden suunnittelu on aktiivista ja siten luodaan edellytykset elinvoimaiselle matkailuelinkeinorakenteelle. Matkailu individualisoituu ja matkailijat laativat itse ohjelmansa useista eri osatekijöistä. Kasvava ja kehittyvä matkailu muokkaa kaupunkia jossa on hyvä elää. Matkailun ohessa syntyy rikastuttava monipuolinen viitekehys, josta hyötyvät matkailijoiden lisäksi asukkaat.

Kaupunkirakenteen tiivistäminen hyödyntää monin tavoin matkailupalveluiden kehittämistä, hyödyntäen etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentymisenä. Myös logistiikkakeskittymien tarpeet hyödyntävät ns. stopover matkustajien houkuttamista Helsinkiin Matkailunäkökulmasta syntyy synergiaetuja viherrakentamisen ja arvokkaiden luonnonympäristöjen sekä virkistyskokonaisuuksien ja kulttuuriympäristöjen tiiviillä kehittä-

sellä. Elävä ja matkailijoille houkutteleva saaristo ja suojele eivät saa olla ristiriidassa.

Helsingin uudessa yleiskaavassa on nostettu esiin merellisyyden kehittäminen. Merellisyydessä nähdään mahdollisuuksia niin virkistykseen kuin asumisen ja elinkeinon kehittämisen kannalta. Keskeisimpiä kysymyksiä ovat merellisen virkistykseen ja matkailun kehittäminen Helsingin edustan saarilla, Helsingin rantoja seuraileva ja seudulle jatkuva rantaraitti sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.

Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet ja asetettu tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus. Maakuntakaavassa tulisi ottaa esille selvemmin yllä mainitut tavoitteet.

Saariston osalta kaavakarttaan ei ole tehty muutoksia lukuun ottamatta kokonaan kumottuja virkistysaluemerkintöjä, jotka ovat: Harakka, Uunisaaret, Liuskasaari, Sirpalesaari, Leposaari ja Mustasaari. Nämä ovat luonteeltaan maakuntakaavan virkistyspalvelualueiden mukana lähivirkistysalueita.

Helsingin edustan tärkeät virkistysaaret kuten Seurasaari, Mustikkamaa, Korkeasaari ja Vasikkasaari on osoitettu maakuntakaavaluonnoksessa edellisen maakuntakaavan mukaisesti virkistysaluemerkinnällä. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa nämä saaret on osoitettu merellisen virkistykseen ja matkailun saariksi, mikä tulisi ottaa huomioon määräyksen tulkinnassa. Tulee myös varmistaa, että maakuntakaava mahdollistaa puolustusvoimilta vapautuvien saarten kehittämisen merellisen matkailun näkökulmasta.

Melkin osalta nykyinen EP/u-merkintä jättää tulkintaristiriidan, koska Melkin saari on Helsingin yleiskaavaluonnoksessa varattu asuntovaltaisiksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Voimassa olevassa Helsingin yleiskaava 2002:ssa Melkki on ekoasumisen koealuetta. Selkeintä olisi merkitä maakuntakaavassa Melkkiin taajama-aluemerkintä.

Maakuntakaavaluonnoksen viheraluemerkinnät ja Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttö voivat aiheuttaa tulkintaongelman seuraavissa kohteissa:

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Keskuspuiston reunaan ja mahdollistaisi myös väylän muuttamisen kaupunkibulevardiksi sekä Kannelmäen ostoskeskuksen kehittyvän alueen kytkemisen nykyistä paremmin kor-

keatasoisen joukkoliikenteen piiriin raitiotieyhteydellä. Maakuntakaavan tulkinnan tulee mahdollistaa tämä tai kaavakartalle tulisi merkitä liitekartan V6-mukainen virkistysalueen rajaumuutos.

Maakuntakaavan viheraluevarausta on laajennettu Tuomarinkartanossa siirtolapuutarhan kohdalla. Tämä laajennus ei ole tarpeen ottaen huomioon maakuntakaavan pyrkimyksen strategisuuteen. Tämä tarkennus edellyttäisi myös muiden vihersormiin liittyvien siirtolapuutarhojen osoittamista viheralueiksi.

Laajasalon alueella maakuntakaavan virkistysaluemerkintä ja viheryhteydet ovat laajempia kuin Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetyt varaukset. Laajasalon viheraluemerkintöjä tulisi tarkistaa, sillä saarella on tiivistämistarpeita erityisesti sen keskusta-alueella. Tullisaari - Tahvonlahdenharjun viheralue -merkinnän tulisi seurata jo lähes kokonaan asemakaavoitetun Kruunvuorenrannan projektialueen asemakaava-alueiden rajauksia. Tämän lisäksi tulisi tarkistaa Laajasalon tiivistyvän keskustan eteläreunan virkistysalueen rajausta nykyistä pienemmäksi ja osoittaa Laajasalon keskustan eteläreunaan virkistysalueen sijasta viheryhteys.

Vartiosaari on osoitettu maakuntakaavassa edellisen maakuntakaava-vaiheen pohjalta pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi ja Ramsinniemi viheralueeksi. Vartiosaari on lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009). Valkoista aluetta koskevissa määräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa alueelle voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 26.11.2013. Suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on, että Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on asumista ja kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Uudenmaan liitto on esittänyt lausunnossaan 28.6.2013, että kaikki tässä vaiheessa esitetyt maankäyttövaihtoehdot ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan jatkaa suunnittelua, edellyttäen, että jatkosuunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuuriarvot. Vaikutusten arvioinnissa tulee osoittaa, että hankkeella ei ole seudullisia vaikutuksia eikä hanke heikennä maakunnallisia arvoja.

Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan kärkitavoitteiksi on asetettu maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja reittien tunnistaminen ja merkittävien kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa. Selostuksen mukaan kulttuuriympäristö on muuttunut Uudellamaalla muita

maakuntia enemmän, sillä rakentaminen on voimakasta pääkaupunki-seudun vetovoimaisuuden ansiosta. Kulttuuriympäristöjen historiallinen kerroksellisuus sekä mahdollisuus uusien kulttuuriympäristöjen synty-miseen ovat tärkeitä.

Maakuntatason inventointi on tuonut edelliseen maakuntakaavan näh-den uuden kulttuuriympäristön suojelutason merkintöineen ja määräyk-sineen sekä tunnistanut edellistä kaavaa laajemmat kulttuuriympäristön suojelualueet.

Kaavakartalla on osoitettu merkinnöillä valtakunnallisesti arvokkaat ra-kennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 -alueet) ja valtakunnallisesti ar-vokas Vantaanjokilaakson maisema-alue sekä Suomenlinna sekä maa-kunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnalliset merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet osoitetaan kaavassa Missä maat on mainioimmat -selvityksen (2012) perusteella. Liitekartalla on viimeisin tieto muinaisjäänöksistä.

Hyvin suuri osa Helsingin kaupungin pinta-alasta on merkitty jollain kulttuuriympäristömerkinnällä. Kulttuuriympäristöä koskevissa kaava-määräyksissä on esitetty maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituk-sen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittamisen tarve, mikä on eri-tyisen tärkeää Helsingissä, missä on rikas kulttuuriperintö, mutta toi-saalta tarve kehittää jo rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Määräykset edellyttävät, että Museovirasto ja alueellinen ELY -keskus sekä muut kulttuuriympäristöasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa riippuen siitä onko kohde valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvo-kas. Käytännössä kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on tehtävä tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön, mikä edellyttää sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisien kesken. Helsingin nä-kökulmasta on erittäin keskeistä, että vuorovaikutus on sujuvaa ja mai-semalliset arvot ja kulttuuriympäristöarvot eivät estä Helsingin seudun kuntien ja valtion välisen sopimuksen mukaisen asuntotuotantomäärän toteutumista ja raideliikenteeseen tukeutuvan verkostomaisen kaupun-kirakenteen kehittämistä.

Kaavan tausta-aineistoksi ja kaavaratkaisujen tueksi on laadittu selvitys Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä teistä. Vanhoihin teihin liittyvien maisema-alueiden kehittämisessä on tärkeää, että erityisesti Helsingin sisääntuloväylien varsien kaupunkirakenteellinen kehittämi-nen on mahdollista.

Kaupungin kasvutavoitteista seuraavan täydennysrakentamisen ja elin-keinoelämän asettamien vaatimusten yhteen sovittaminen kulttuuriym-päristöjen arvojen vaalimisen ja säilymisen kanssa on haasteellista.

Helsingin yleiskaavaluonnoksen rakentamisalueet RKY-alueella, maakuntakaavan inventoinnin rajauksen alueella tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueella:

Kantakaupungin pohjoisosat ovat yleiskaavassa tiivistyvän kantakaupungin aluetta. Täydennettäviä alueita keskustan alueella ovat esimerkiksi Katajanokan kärki, Hakaniemen sillan alue, Lauttasaaren pohjoisosat, Pornaistenniemi ja Koskelan sairaala-alue. Kantakaupungin alueella kaavamääräyksen tulkinta maakuntakaavassa osoitetun maankäytön pääkäyttötarkoituksen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamiseksi ei saa estää alueen täydentämistä.

Malmin lentokentän alue osoitetaan Helsingin yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Vaihemaakuntakaavassa tämä asia on otettu huomioon osoittamalla alue tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Tarkemmassa suunnittelussa on tarkoitus ottaa huomioon lentokenttä-rakennukset ja jättää mahdollisesti muistumia muista rakenteista. Malmin lentokentän alue tukeutuu toimintoiltaan Malmin asemansetuun, minkä takia olisi tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavan tiivistettävä alue yhtenäisenä Malmin asemalta Malmin lentokentän rakentamisalueelle.

Vartiosaari on RKY 2009-kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Osayleiskaavatyön yhteydessä on tehty Vartiosaaresta kulttuuriympäristöselvitys sekä Huvila- ja ranta-alueiden kehittämisselvitys, jotka ohjaavat maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen sekä taajamarakentamisen yhteen sovittamista.

Viikin alueelle esitetään Helsingin yleiskaavaluonnoksessa rakennetun alueen täydentämistä maakuntakaavan pääkäyttömerkinnän puitteissa, jolloin se sijoittuu RKY 2009 -alueelle ja maakuntakaavainventoinnin alueelle.

Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien välisen alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavassa on ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta Tuomarinkylän kartanon kohdalla.

Keskuspuiston länsireuna. Maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö -merkinnän tulkinnan tulisi mahdollistaa Helsingin uuden yleiskaavan mukainen rakentaminen.

Rakentamisalueet Torpparinmäen pohjoisosassa ja Kuusmiehentien varressa Näsinöjanpuiston kohdalla. Alueet kuuluvat myös nykyiseen

---

valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjoen maisema-alueeseen. Maakuntakaavan kulttuuriympäristörajauksen tulisi olla sama kuin mahdollisesti tarkistettava maisema-alueen raja.

Melkin saari on osoitettu Helsingin yleiskaavaluonnoksessa asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Nyt esitetty maakuntakaavan pääkäyttömerkintä ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristömerkintä vaativat maakuntakaavan tulkinnalta joustavuutta.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintä kaavakartassa samanvärisellä vihreällä on paikoin epäselvä. Merkinnät tulee olla selkeämmät sekaantumisen välttämiseksi.

Taajamatoimintojen alueet

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalueelle. Alueella säilyy kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Lisäksi Malmin aluetta tulee kehittää tiivistettävänä taajamatoimintojen alueena, jolloin aluetta on suunniteltava joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn tukeutuvana tehokkaasti rakennettavana alueena. Kaupunki pitää hyvänä, että 4. vaihe-maakuntakaavassa mahdollistetaan Malmin lentokenttäalueen ottaminen asuntotuotantokäyttöön. Tämä tukee sekä seudun että aluerakenteen että Helsingin kaupunkirakenteen kestävä kehittämistä. Tiivistäminen mahdollistaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen tehokkaan hyödyntämisen. Valmisteltavan olevassa Helsingin yleiskaavassa alueelle on alustavasti hahmoteltu noin 25 000 asukkaan kaupunginosaa.

Muut aluevaraus- ja selvitystarpeet

Lisääntyvä rakentaminen lisää erilaisten maa- ja kiviainesten tarvetta. Rakentamisessa syntyvien maa- ja kiviainesten sekä erilaisten rakentamiseen kelpaavien sivutuotteiden kuten energiantuotannon lentotuhka ja pohjatuhka hyötykäyttöä voitaisiin edistää seudullisella varastointi- ja jalostusverkostolla. Maakuntakaavassa tulisi osoittaa aluevaraukset seudullisille varastointi-, jalostus- ja loppusijoituspaikoille, jotka sijaitsevat hyvien kulkuyhteyksien varrella ja tasapainoisesti seudun eri osissa. Näin voitaisiin minimoida uusiutumattomien maa- ja kiviainesten käyttöä, vähentää tarpeettomista siirroista aiheutuvia kuljetuksia ja varata suunnitellut kaatopaikat oikeasti hyötykäyttöön kelpaamattomille materiaaleille.

Maakuntahallitus päätti keväällä 2014 selvittää osana 4. vaihe-maakuntakaavan valmistelua myös hiljaisia alueita. Samalla päätettiin, että mahdollisesta kaavakäsittelystä päätetään kaavatyön edetessä. Lain-

---

voimainen maakuntakaavamerkintä hiljaisille alueelle on vasta Satakunnan ja Pohjois-Savon maakuntakaavassa, vaikka selvityksiä on tehty muissakin maakunnissa.

Maakuntakaavatasolla on parhaat mahdollisuudet ottaa huomioon yhtenäiset, mahdollisesti useamman kunnan alueelle ulottuvat maakunnallisesti merkittävät melutasoltaan hiljaiset alueet. Hiljaisiin alueisiin liittyvää selvitystyötä tulisi jatkaa ja selvittää mahdollisuuksia merkitä alueet myös maakuntakaavaan. Tämä olisi tärkeää myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta. Tavoitteiden mukaan alueidenkäytössä tulee edistää hiljaisten alueiden säilymistä.

Käsittely

30.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Jarmo Nieminen: Muutetaan kappale 12 kuulumaan seuraavasti:

Kaupunginhallitus katsoo ettei koko Malmin lentokenttäalueen varaaminen maakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajama-alueeksi ole oikea ratkaisu. Tulisikin selvittää Malmin lentokenttäalueen mahdollisuudet (kuten mm. Bromman kenttä Tukholmassa ja kaupunkikentät Keski-Euroopassa) kasvavan kansainvälisen ja kansallisen kaupunkilentoliikenteen ja siihen liittyvien elinkeinojen alueena sekä viher- ja virkistysalueena, jonka reunoille voidaan myös osoittaa uudet alueet täydennysrakentamiselle.

Kannattaja: Björn Månsson

Vastaehdotus:

Hannu Oskala: Tehdään seuraavat muutokset:

Poistetaan kappaleesta 59 seuraava: ("Myös Vartiosaaren osayleiskaavan kehittämisperiaatteiden ja uuden yleiskaavan mukainen maankäyttö tulisi ottaa huomioon maakuntakaavassa.")

Poistetaan kappaleesta 65 seuraava: ("Helsingin yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaari ja Ramsinniemi on osoitettu asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi.")

Poistetaan kappale 66 ("4. vaihemaakuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi...").

Poistetaan kappaleesta 77 seuraava: "Yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaarta esitetään taajamatoimintojen ja virkistykseen alueeksi. Vartiosa-

---

ren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaan saaren arvokas kulttuuriympäristö on suunnittelun lähtökohtana."

Poistetaan kappale 85 ("Vartiosaaren jättäminen valkoiseksi alueeksi eli maa- ja metsätalousalueeksi ei vastaa kaupungin tavoitteita...").

Kannattaja: Björn Månsson

Vastaehdotus:

Terhi Peltokorpi: Tehdään seuraavat muutokset:

Kappale 12:

Poistetaan kappale ja korvataan se virkkeillä:

Helsinki ei kannata Malmin lentokenttäalueen varaamista maakunta-kaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajama-alueeksi. Malmin lentokenttätoiminnoille ei ole osoitettu maakuntakaavassa myöskään korvaavaa lentokenttää. Malmin lentoaseman alueen kaavamerkintä tulee säilyttää nykyisellään.

Kappale 23:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Malmin lentokentän lentomeluvyöhyke. Helsingin kaupunki ei kannata Malmin lentokenttätoimintojen lakkauttamista, joten lentomeluvyöhyke pitää säilyttää kaavaluonnoksessa.

Kappale 33:

Poistetaan kappaleen toinen virke ja korvataan se virkkeellä:

Tämä on perusteltua lentokentän maankäytön säilyessä nykyisellään.

Kappale 76:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

Malmin lentokentän alue osoitetaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Aihemaakuntakaavan laatimisen periaatteissa lausutaan: "Merkittävien kulttuuriympäristöjen tärkeät ominaispiirteet otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa. Suomi on sitoutunut Euroopan Neuvoston ja UNESCO:n jäsenenä noudattamaan kulttuuriperinnön suojelusta tehtyjä sopimuksia ja suosituksia. Euroopan unionin jäsenenä olemme myös velvollisia huolehtimaan kansallisista kulttuuriarvoistamme." Ehdotus Malmin lentoaseman alueen kaavamerkinnän muuttamisesta on ristiriidassa sekä RKY-inventoinnin että maakuntakaavan periaatteiden kanssa. Helsingin kaupunki kannattaa Malmin lentokenttätoimintojen säilyttämistä, jo-

---

ten kaavamerkintää tulee tältä osin säilyttää nykyisellään liikennealueen merkintänä.

Kappale 84:

Poistetaan kappale ja korvataan se kappaleella:

Vaihemaakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu tiivistettävä taajamatoimintojen alue Malmin lentokenttäalueelle. Helsingin kaupunki ei kannata lentokenttätoimintojen lakkautusta Malmilta, joten alueen kaavamerkintä tulee säilyttää nykyisellään liikennealueen merkintänä.

Kappale 95:

Poistetaan kolmannelta riviltä sanat: ”Malmin lentokenttä ja”

Kannattaja: Nina Huru

Kaupunginhallituksen puheenjohtaja totesi, että jäsen Peltokorven esityksen kappaleeseen 12 kohdistuvasta kohdasta äänestetään vastakain jäsen Niemisen vastaehdotuksen kanssa. Jäsen Peltokorven vastaehdotuksesta kappaleiden 23, 33, 76, 84 ja 95 osalta äänestetään erikseen.

Äänestys 1:

JAA-ehdotus: Jäsen Niemisen vastaehdotus

EI-ehdotus: Jäsen Peltokorven vastaehdotus kpl 12 osalta

Jaa-äännet: 5

Arja Karhuvaara, Jarmo Nieminen, Björn Månsson, Laura Rissanen, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 2

Terhi Peltokorpi, Nina Huru

Tyhjä: 8

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka

Poissa: 0

Äänin 5 - 2 (tyhjä 8) jäsen Niemisen vastaehdotus voitti.

Äänestys 2:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Niemisen vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 9

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 6

Arja Karhuvaara, Jarmo Nieminen, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson, Laura Rissanen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 9 - 6 kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän esityksen.

Äänestys 3:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 6

Arja Karhuvaara, Antti Koskela, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 9

Veronika Honkasalo, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Jarmo Nieminen, Hannu Oskala, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 6 - 9 kaupunginhallitus hyväksyi jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutetun esityksen.

Äänestys 4:

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Jäsen Peltokorven vastaehdotuksen (poislukien kpl 12) mukaisesti muutettuna

Jaa-äännet: 11

Veronika Honkasalo, Arja Karhuvaara, Tuomas Rantanen, Otso Kivekäs, Paavo Arhinmäki, Hannu Oskala, Antti Koskela, Laura Rissanen, Pilvi Torsti, Mirka Vainikka, Tatu Rauhamäki

Ei-äännet: 4

Jarmo Nieminen, Terhi Peltokorpi, Nina Huru, Björn Månsson

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 11 - 4 kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän esityksen.

Neljän suoritettuna äänestyksen perusteella kaupunginhallitus hyväksyi jäsen Oskalan vastaehdotuksen mukaisesti muutettuna esityksen.

23.03.2015 Pöydälle

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Anni Sinnemäki

Lisätiedot

Katri Erroll, vs. kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36024
katri.erroll(a)hel.fi

Liikuntavirasto Liikuntajohtaja 18.3.2015

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Östersundomin alue ei kuulu 4. vaihemaakuntakaavan alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselostusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja ei

vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemarkintöjä. Aluemarkinnoilla osoitetaan pääasiallinen käyttötarkoitus.

Maakunnallinen kaavatyö tukee erinomaisesti Helsingissä käynnissä olevaa yleiskaavan valmistelua. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt.

4. vaihemaakuntakaava on hyvä ja kokonaisvaltainen esitys Uudenmaan viherrakenteesta. Kaavassa esitetään viherrakenne osana yhdyskuntarakennetta ja siihen sisällytetään myös vesialueet. Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä: ne tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavamerkintöjä. Viheryhteydet ja -verkostot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilukäytön että ekologisten yhteyksien kannalta. Niiden esittäminen maakunnan mittakaavassa on ensiarvoisen tärkeää.

Liikkuminen ja liikuntapalvelut

Arkiliikkuminen

Liikkumattomuus on tulevaisuuden suurimpia terveydellisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia, minkä vuoksi arkiliikunnan lisääminen on välttämätöntä. Suomessa liikkumattomuuden kustannukset arvioidaan olevan lähes kaksi miljardia euroa terveydenhuollon vuotuisista kokonaiskustannuksista. Jos kehitys jatkuu samansuuntaisena, liikkumattomuudesta aiheutuvat kustannukset kasvavat suuriksi. Siksi jo kaavoituksessa tulee luoda edellytyksiä liikkumaan aktivoivalle kaupunkiympäristölle.

Liikunnan olosuhteiden edistäminen on toteutettu varmistamalla viherialueiden riittävyys ja yhteneväisyys. Asukkaiden arkiliikuntatottumuksia edistää helposti saavutettavissa oleva lähiliikuntapalveluverkko. Kaavaehdotuksessa esitetään selkeä viherialuejärjestelmä, joka käsittää retkeily- ja ulkoilualueita, lähipuistoja sekä merenrantapuistoja ja viherreittejä. Seutasolla liikunnan olosuhteiden edistämiseksi vaaditaan tällaista kokonaisvaltaista strategista maankäytönsuunnittelua, jossa liikunnan olosuhteet on huomioitu pitkällä tähtäimellä.

Vihersormet ja viherverkosto

Keskeiset ja merkittävät vihersormet, kuten Keskuspuisto, Helsinki puisto, Länsipuisto, Viikki-kivikko, Itä-Helsingin kulttuuripuisto ym., sekä niiden muodostama viherkäytävien verkosto tulisi kyetä säilyttämään. Vihersormia ei saisi kaventaa liikaa, eikä viherialueyhteyttä katkaista.

Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet on kuvattu kaavakartassa. Keskuspuiston ja Helsingipuiston alueet on merkitty nykyisessä

---

laajuudessaan maakuntakaavan virkistysalueiksi, mikä kuvaa niiden tärkeyttä kaupungin viherrakenteessa hyvin. Keskuspuiston alue on myös merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, mikä lisää sen arvoa. Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormen alueelle Rastilan ja Meri-Rastilan kohdalle ei ole merkitty viheryhteyttä, mikä tulee lisätä kaavaan viheryhteystarvemerkinällä.

Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3400 hehtaaria) on esitetty selkeästi virkistysalueina kaavamääräykseen. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää.

Liikuntapalvelut ja vaikutukset

Olemassa olevien viher- ja virkistysalueiden liikuntapalveluiden jatkuvuus tulisi myös turvata. Näiden palveluiden ja rakenteiden toteutukseen on käytetty merkittäviä taloudellisia panostuksia ja ne ovat monin paikoin kaupungissa muodostuneet alueelliseksi identiteettitekijäksi. Mikäli näitä lähdetään laajasti sijoittamaan uudelleen seurauksena saattaa nykyisessä taloudellisessa tilanteessa olla liikuntapalveluiden heikkeneminen uusien alueiden vaatimien investointien taloudellisten edellytysten jäädessä vuosiksi puuttumaan.

Taajamatoimintojen alueet

Merkittävin tiivistettävä taajamatoimintojen alue on osoitettu kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalueelle. Jos osa alueista, jotka ovat liikunta- ja virkistyskäytössä rakennetaan, liikuntatarjonta suppenee huomattavasti ja alueen palvelutaso laskee.

Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien välisen alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Tuomarinkylän koirakeskus on ainoa suuret ulkonäyttely- ja vinttikoiratoiminnat mahdollistava keskus pääkaupunkiseudulla. Liikuntavirasto katsoo, että Tuomarinkylän kartanon alueella sijaitsevat ulkoilu-, hevos- ja koiraurheilun alueiden tulee säilyä nykyisessä käytössään ja laajuudessaan.

Talin kartanonpuiston ja liikuntapuiston alueet ovat Suomen johtavia liikuntapaikkoja. Alueella on yhteensä noin miljoona liikuntasuoritusta vuodessa ja alueella on jo nykyään tarvetta liikuntapalvelujen laajenukselle. Liikuntavirasto katsoo, että Talin kartanonpuiston ja liikuntapuiston alueet tulee säilyä nykyisessä käytössään ja laajuudessaan.

Liikuntavirastolla ei ole muuta huomautettavaa Uudenmaan 4. vaihe-
maakuntakaavan luonnoksesta.

Lisätiedot

Hanna Lehtiniemi, arkkitehti, puhelin: 310 87723

Kiinteistölautakunta 05.03.2015 § 104

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Kiinteistölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Maakuntakaavoituksessa on viime aikoina pyritty entistä strategisem-
paan suunnitteluun, jossa korostuu halutun kehityssuunnan kannalta
tärkeiden tekijöiden korostaminen ja perinteisen tarkan aluevaraus-
suunnittelun vähentäminen. Lautakunta pitää suunnanmuutosta kahlit-
sevasta mahdollistavaan kaavoitukseen oikeana.

Lautakunta katsoo kuitenkin, että maakuntakaavaluonnos on edelleen
laadittu liian tarkoilla aluevarausmerkinnöillä. Erityisesti pienten, enin-
tään muutamien kymmenien hehtaarien kokoisten tai leveydeltään vain
muutamaa karttaviivan leveyttä (100 - 200 metriä) vastaavien alueva-
rausten merkitseminen ei maakuntakaavan mittakaavassa ole perustel-
tua, vaan ne tulisi merkitä joko symbolimerkinnöin tai jättää liitekartoi-
hin.

Vaihemaakuntakaavan tavoite, kestävä kilpailukyky ja hyvinvointi Uu-
dellemaalla, on kannatettava. Vaihemaakuntakaavassa tätä tarkastel-
laan kuuden teeman, Elinkeinot ja innovaatiotoiminta, Logistiikka, Tuuli-
voima, Viherrakenne, Kulttuuriympäristöt ja Mahdolliset muut ajankoh-
taiset aiheet, sekä vahvistettujen maakuntakaavojen muutostarpeiden
kannalta.

Lautakunta on kuitenkin huolestunut siitä, että kannatettavista tavoit-
teista huolimatta maakuntakaavan luonnoksessa esitetään Helsingin
alueelle lähes yksinomaan säilyttäviä ja käyttöä rajoittavia aluevarauk-
sia sekä viher- ja eriasteisia suojelualueita. Myönteisenä on toki pidet-
tävä, että näiden merkintöjen ehdottomuutta on kaavamerkinnöissä
osittain aavistuksen pehmennetty sallimalla toiminta, joka ottaa arvok-
kaat kohteet huomioon. Tätä olisi syytä tehdä rohkeammin, koska tiivis-
tyvässä Helsingissä ajaudutaan muutoin paikoin tilanteisiin, joissa maa-
kuntakaavan liian ehdottomilla merkinnöillä estetään detaljitason järke-
vät, tavoitteita toteuttavat ratkaisut.

Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Helsingin osalta Malmin lentokenttäalueen varaaminen tiivistettäväksi, kestävään liikennejärjestelmään tukeutuvaksi taajama-alueeksi on merkittävä ja oikea ratkaisu. Ilman asuntoja ja niihin kuuluvia palveluja ei ole edellytyksiä uuteen elinkeinotoimintaan.

Vartiosaaren jättäminen valkoiseksi alueeksi eli maa- ja metsätalousalueeksi on selkeä virhe. Helsingillä on jo käynnissä tiiviiseen rakentamiseen perustuva ja ranta-alueiden historiallisen huvila-alueen (rky) arvoa kunnioittava osayleiskaavoitus. Vartiosaari on kaavaillun itäisen saariston ns. rantaratikka- ja virkistysreitin kannalta olennainen niin taloudellisesti kuin toiminnallisesti. Ilman Vartiosaarta Kruunuvuorenrannan kallias raitiovaunuyhteys jää torsoksi. Raitiovaunu- /kevyen liikenteen yhteys keskustasta Kruunuvuoren ja Vartiosaaren kautta Vuosaareen on Itä-Helsingin kannalta erittäin tärkeä. Vartiosaari ja Ramsinniemi on merkittävä maakuntakaavaan tavalla, joka mahdollistaa tämän reitin ja sitä tukevaa taajamarakentamista.

Vaikka Helsingin yleiskaavaehdotuksessa esitetyt kaupunkibulevardit ja niihin liittyvä rakentaminen lienevät ajankohtaisia vasta 2030-luvulla, niiden toteuttamismahdollisuuksia ei tulisi estää liian yksityiskohtaisilla viher- tms. merkinnöillä.

Logistiikka

Helsingin kannalta merkittävän uuden logistiikka-alueen varaaminen Helsinki-Vantaan lentokentän pohjoispuolelta ja siihen liittyvä sujuva uusi tieliikenneyhteys Lahdenväylältä Hämeenlinnanväylälle (Kehä IV) sekä Sipoon Bastukärin logistiikka-alueen merkittävä laajennusvaraus tukevat Vuosaaren sataman toiminnan kehittämistä. Toimiakseen Kehä IV:n vaihtoehdoista on karsittava ne, jotka eivät kulje uuden lentokentän viereisen logistiikka-alueen kautta.

Tuulivoima

Helsingistä ei kaavatyössä löytynyt aluetta, johon voisi sijoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoima-alueen.

Viherrakenne ja Kulttuuriympäristöt

Viher-, suojelualue- ja kulttuuriympäristömerkinnöissä tulee pitäytyä maakuntakaavan mittakaavassa sekä luovuttava liian tarkoista ja ehdottomista merkinnöistä. Pienten jo suojeltujen alueiden merkitseminen ei tuo maakuntakaavalle lisäarvoa, vaan vaikeuttaa kaavan tulkintaa ja pienalueiden tunnistamista. Suojelualueiksi ehdotettavat alueet tulee erotella jo suojelluista alueista.

Muut ajankohtaiset aiheet

Lautakunta pitää oikeana merkitä kaavaan ohjeellinen varaus pitkälle tulevaisuuteen sijoittuvalle maanalaiselle Tallinna-yhteydelle.

Esittelijä

vs. osastopäällikkö
Esko Patrikainen

Lisätiedot

Peter Haaparinne, toimistopäällikkö, puhelin: 310 31864
peter.haaparinne(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 03.03.2015 § 101

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Yleisten töiden lautakunnan lausunnossa tarkastellaan Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnosta rakennusviraston toimialan kannalta. Lausunnossa keskitytään erityisesti viherrakenteen, kulttuuriympäristön ja taajamatoimintojen teemoihin alueiden toteutettavuuden, toimivuuden ja ylläpidettävyyden näkökulmista.

Maakuntakaavaa ei ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella, minkä yleisten töiden lautakunta ottaa lausunnossaan huomioon.

Logistiikka

Kaavaluonnos painottuu etupäässä tavaraliikenteen logistisiin ratkaisuihin ja sen poikittaisliikenneyhteyksiin. Helsingin alueella merkittävimmät vaikutukset koskevat Vuosaaren satama-alueita ja sitä palvelevia tavarankuljetusreittejä maanteillä ja rautateillä. Suunnittelumääräykset ohjeistavat hyvin huomioimaan mahdollisten uusien logististen liikenneväylien rakentamisen ja muun maankäytön sopeuttamisen ympäristönsä tavalla, joka turvaa ympäristö- ja luontoarvot sekä ottaa huomioon alueen kulttuurihistorialliset ja maisemalliset ominaisuudet.

Viherrakenne – virkistys, luonto ja maisema

4. vaihemaakuntakaava on hyvä ja kokonaisvaltainen esitys Uudenmaan viherrakenteesta, luonnon arvoalueista ja arvokkaista maisema-alueista. Kaavassa esitetään viherrakenne osana yhdyskuntarakennetta ja siihen sisällytetään myös vesialueet eli sinirakenne. Maakuntakaavan taustaselvitykset ja kaavaselostuksen kuvaukset ovat selkeitä: ne

---

---

tukevat hyvin kaavakarttaa sekä kaavamerkintöjä. Viheryhteydet ja -verkostot on kuvattu onnistuneesti sekä virkistys- ja ulkoilukäytön että ekologisten yhteyksien kannalta. Niiden esittäminen maakunnan mitta-kaavassa on ensiarvoisen tärkeää.

Virkistysalueet on osoitettu ensisijaisesti valtion, kuntien ja Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen maille. Myös muiden maanomistajien metsät, rannat ja muut luonnonmukaiset viheralueet tarjoavat ulkoilu- ja virkistyspalveluja uusmaalaisille sekä matkailijoille, mikä tulee mainita kaavaselostuksessa selkeästi. Virkistysalueilla ei käytetä luo-merkintää, koska sen kaavamääräyksessä ohjataan kiinnittämään huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä niiden merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Kaavan ominaisuusmerkintä "luo" osoittaa luonnon monimuotoisuudelta arvokkaita alueita ja antaa ohjeen alueiden jatkosuunnitteluun taajama-alueiden ja virkistysalueiden ulkopuolella.

Kaavaratkaisujen positiiviset vaikutukset ilmastomuutoksen hillintään on tuotu kaavaselostuksessa esiin vain kulttuuriympäristöjen kohdalla. Viheralueilla, varsinkin metsäisillä alueilla, on vieläkin suurempi merkitys hiilidioksidin sidonnassa, mikä kannattaa tuoda esiin kaavaselostuksen tekstiosuuksissa.

Helsingin viherrakenne

Helsingin tärkeimmät ja laajimmat virkistysalueet on kuvattu kaavakartassa. Helsingin viherrakenteessa esitettävät virkistysalueet ja viheryhteystarvemerkinnot sijoittuvat vihersormien alueille sekä muutamiin yksittäisiin saariin, kuten Seurasaareen. Helsingin läntisimmän vihersormen eli Länsipuiston viheryhteys tulee kuvata yhtenäisenä ja lisätä viheryhteyksimerkinnällä puuttuva väli Lassilasta Kaarelaan.

Keskuspuiston ja Helsinginpuiston alueet on merkitty nykyisessä laajuudessaan maakuntakaavan virkistysalueiksi, mikä kuvaa niiden tärkeyttä kaupungin viherrakenteessa hyvin. Keskuspuiston alue on myös merkitty maakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi, mikä lisää sen arvoa. Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormen alueelle Rastilan ja Meri-Rastilan kohdalle ei ole merkitty viheryhteyttä, mikä tulee lisätä kaavaan viheryhteystarvemerkinillä. Viittä hehtaaria suurempikokoiset luonnonsuojelulailta rauhoitetut luonnonsuojelualueet on merkitty maakuntakaavaan, mikä on selkeä ja myös seututason tarkasteluun sopiva esittämistapa myös Helsingin kaupunkialueella.

Kaavaselostuksessa kerrotaan virkistysalueiden ylläpitävän luonnon monimuotoisuutta ja turvaavan lajien liikkumisedellytyksiä. Virkistysalueilla tarvitaan, kuten kaavaselostuksessa esitetään, usein metsäluonnon ja muun luonnon hoitotoimenpiteitä, poluston ja reitistön rakenta-

---

mista ja ylläpitämistä, laitureita sekä pysäköintipaikkoja. Nämä toimenpiteet muuttavat ympäristöä. Ne vaativat rakennusvirastolta suunnittelu- ja ylläpitoresursseja sekä investointeja virkistysalueiden palvelurakenteisiin.

Nuuksion ulkoilualueet

Nuuksion järviylängöllä olevat Helsingin omistamat ulkoilualueet (noin 3 400 hehtaaria) on esitetty selkeästi virkistysalueina kaavamääräykseen. Ne ovat suosittuja ulkoilualueita ja tärkeä osa maakuntakaavassa mainittua pääkaupunkiseudun viherkehää. Laajat alueet Nuuksion järviylängöstä on merkitty luonnonsuojelualueeksi, joka tässä kohtaa tarkoittaa Nuuksion kansallispuistoa. Tämä turvaa alueen merkittävimpien luontoarvojen säilymisen hyvin. Virkistysalueet ylläpitävät osaltaan luonnon monimuotoisuutta ja turvaavat lajien liikkumisedellytyksiä.

Virkistysalueisiin ja luonnonsuojelualueisiin rajautuu luo- ominaisuusmerkinnällä osoitettuja alueita, joiden suunnittelussa on kaavamääräyksen mukaan selvitettävä tarkemmin ja otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät arvot ja ekologiset yhteydet. Virkistysalueilla ei käytetä luo-merkintää, koska sen kaavamääräyksessä ohjataan kiinnittämään huomiota alueiden ominaisuuksiin ekologisen verkoston osana sekä niiden merkitykseen luonnon monimuotoisuuden kannalta. Tämä otetaan huomioon rakennusviraston vastuulla olevassa Nuuksion ulkoilualueiden luonnonhoidossa.

Alueiden osoittaminen virkistykseen vaatii kaavaselostuksen mukaan usein hoitotoimenpiteitä, poluston ja muun reitistön rakentamista ja ylläpitämistä, laitureita ja pysäköintipaikkoja. Tämä ohje kaavaselostuksessa edellyttää rakennusvirastolta luonnonhoidon suunnittelu- ja ylläpitoresursseja, mikä on todettu jo aikaisemmin tässä lausunnossa.

Sipoonkorven alue

Vuonna 2011 perustettu Sipoonkorven kansallispuiston alue on merkitty luonnonsuojelualuemerkinnällä. Helsingin kaupunki on vaihtanut laajoja metsäalueita valtion kanssa, mikä on mahdollistanut kansallispuiston perustamisen. Viimeisimmät maanvaihdot valtion kanssa on tehty kansallispuiston perustamisen jälkeen.

Osa Sipoonkorven kansallispuiston alueesta kuulu Natura 2000 -ohjelman alueisiin. Nämä alueet on merkitty kaavakarttaan aikaisempien maakuntakaavojen mukaisesti. Kaava ei aiheuta uusia vaikutuksia jo voimassa oleviin maakuntakaavoihin nähden.

Sipoonkorven kansallispuiston alueeseen rajautuu luo- ominaisuusmerkinnällä osoitettuja alueita, joiden jatkosuunnittelussa on selvitettävä

---

tarkemmin ja otettava huomioon luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät arvot ja ekologiset yhteydet. Tämä on hyvä menettely alueen luontoarvojen kannalta.

Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristöjen monipuoliset arvot on otettu kaavaluonnoksessa hyvin huomioon. Kaavassa kulttuuriympäristöt esitetään pääosin ominaisuusmerkinnällä. Kaavaluonnoksessa on esitetty valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009 -kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet sekä liitekartalla muinaisjäännökset.

Kaavamääräykset velvoittavat ottamaan huomioon kulttuuriympäristöjen alueet yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä kulttuuriympäristön ominaispiirteiden vaalimisen ja turvaamaan maisema- ja kulttuuriarvojen säilymisen. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä kulttuuriympäristöarvot. Toimenpiteitä suunniteltaessa on kuultava museoviranomaisia. Kaavamerkintöjen suunnittelumääräyksissä mainitut ominaisuusmerkintöjä täydentävät ohjeet ovat hyvät.

Täydennysrakentamisen ja elinkeinoelämän asettamien vaatimusten yhteen sovittaminen kulttuuriympäristön arvojen vaalimisen ja säilymisen kanssa on haasteellista. Kulttuuriympäristöä tulee voida kehittää sen arvot huomioiden. Rakennusviraston asiantuntemusta tulee hyödyntää aina, kun Helsingin omistamille alueille suunnitellaan täydennysrakentamista tai infrahankkeita arvokkaihin miljöisiin ja kulttuurimaisemaan.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden ja rakennettujen kulttuuriympäristöjen merkintä kaavakartassa samanvärisellä vihreällä on paikoin epäselvä. Merkinnät tulee olla selkeämmät sekaantumisen välttämiseksi.

Taajamatoimintojen alueet

Yleisten töiden lautakunta katsoo, ettei Malmin lentokenttäalueelle kaavailtua taajamatoimintojen aluetta tule toteuttaa.

Lautakunta esittää, että kentän osalta selvitettäisiin maankäytön uudet mahdollisuudet lentotoiminnan jatkamiselle.

Käsittely

03.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Maria Landén: Ehdotan kohdan 21 tekstin muuttamista seuraavasti:

Yleisten töiden lautakunta katsoo, ettei Malmin lentokenttäalueelle kaavailtua taajamatoimintojen aluetta tule toteuttaa.

Lautakunta esittää, että kentän osalta selvitetäisiin maankäytön uudet mahdollisuudet lentotoiminnan jatkamiselle.

Kannattajat: Jarmo Nieminen

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Ehdotan kohdan 21 tekstin muuttamista seuraavasti: Yleisten töiden lautakunta katsoo, ettei Malmin lentokenttäalueelle kaavailtua taajamatoimintojen aluetta tule toteuttaa. Lautakunta esittää, että kentän osalta selvitetäisiin maankäytön uudet mahdollisuudet lentotoiminnan jatkamiselle.

Jaa-äännet: 3

Aura Kostiainen, Antti Möller, Pörrö Sahlberg

Ei-äännet: 6

Maria Landén, Jarmo Nieminen, Eija Paananen, Dennis Pasterstein, Mariam Rguibi, Tuomo Valokainen

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Äänin 6–3 lautakunta hyväksyi Maria Landénin vastaehdotuksen.

Eriävät mielipiteet

Aura Kostiainen: Kannatan pohjaesityksen mukaista kantaa eli sitä, että Malmin lentokentän alue otetaan asuinkäyttöön.

Antti Möller: Kannatan pohjaesitystä eli Malmin lentokentän ottamista rakennus- ja asuinkäyttöön.

Pörrö Sahlberg: Kannatan pohjaesityksen mukaista kantaa eli sitä, että Malmin lentokentän alue otetaan asuinkäyttöön.

24.02.2015 Pöydälle

Esittelijä

kaupunginarkkitehti
Jukka Kauto

Lisätiedot

Pia Rantanen, suunnitteluvastaava, puhelin: 310 38812
pia.rantanen(a)hel.fi
Tiina Saukkonen, suunnitteluvastaava / luonnonhoito, puhelin: 310 38508
tiina.saukkonen(a)hel.fi

Ympäristölautakunta 03.03.2015 § 82

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Ympäristölautakunta antoi seuraavan lausunnon.

Uusimaa-ohjelman keskeisenä tavoitteena on hiilineutraali Uusimaa 2050. Vaihemaakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa tulisi selkeämmin tarkastella, miten viherrakenne-, logistiikka- ja tuulivoimaratkaisut edistävät tavoitteen saavuttamista. Asumiseen suunnitellun Malmin lentokenttäalueen yhdyskuntarakennetta täydentävä vaikutus tulee tuoda selvemmin esiin.

Viherrakenne

Viherrakennetarkastelussa on käytetty apuna uusia työkaluja: Zonation-menetelmää luontoarvojen priorisointiin ja GreenFrame-menetelmää ekosysteemipalvelujen arviointiin. Menetelmät sopivat hyvin maakuntakaavatasolle ja niiden tulokset täydentävät toisiaan. Zonation-menetelmä antaa aineistojen saatavuuden vuoksi parhaat tulokset yhteisillä maa-alueilla. Merialueilta ja saaristosta aineistoa on vähemmän. Merialueen, merenrannan ja sisävesien luontoarvot tarvitsisivat täydentäviä menetelmiä tullakseen samanarvoisesti huomioon otetuksi.

Logistiikka

On erittäin hyvä, että logistiikan suunnittelun kärkitavoitteisiin on lisätty ympäristöllisten reunaehtojen huomioiminen. Kuitenkin ympäristö- ja ilmastönäkökulma on logistiikan kehityskuvassa ja erityisesti sen vaikutusten tarkastelussa jäänyt hyvin vähälle tarkastelulle. Uudenmaan tavoitteena on olla hiilineutraali vuonna 2050. Tämä tulee vaatimaan erittäin tehokkaita toimenpiteitä. Myös liikenne- ja viestintäministeriön ympäristöstrategiassa on asetettu liikenteelle kunnianhimoiset päästövähennys- ja energiatehokkuustavoitteet, jotka pitäisi huomioida. Logistiikan vaihtoehtojen vaikutusarvioinneissa ei ole lainkaan arvioitu eri skenaarioiden tai valitun kehityskuvan vaikutuksia hiilidioksidipäästöihin.

Vaikutusten arvioinnin mukaan kehityskuvan liikenteelliset vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin poikittaisväylille. Arvion mukaan raskaan logistiikan painopisteen siirtyessä pohjoisemmaksi Kehä I:n kuormitus vähenee. Kuitenkin Logistiikan vaihtoehtojen vaikutusten arviointi -raportissa esitettyjen karttojen mukaan Kehä I:llä ja muutenkin Helsingissä raskaan liikenteen määrät tulevat kehityskuvavaihtoehdossa kasvamaan huomattavasti enemmän kuin skenaarioissa 1-4. Kasvu esim. Kehä I:llä ja Itäväylällä olisi yli 50 %. Lisäksi, jos uusi poikittainen yhteys Keski-Uudellamaalla ei toteudu tai sen toteuttaminen viivästyy, lisääntyvät liikennemäärät myös Kehä III:lla merkittävästi. Kehityskuvassa kriittisimmät väylät liikenteen välityskyvyn suhteen ovat Valtatie 4 eli Lahdenväylä ja Kehä III, joille ennustetaan muutoinkin merkittävää liikennemäärien kasvua. Liikennemääräennusteet vaativat tarkistuksia ja selvennyksiä.

Kehityskuvan mukainen logistiikan kehittyminen lisää siis entisestään haittoja pääkaupunkiseudun ilmanlaadultaan ja melutilanteeltaan pahimmilla alueilla. Myönteistä tietysti on, että logistiikkaa keskittämällä saadaan liikennesuoritteiden kasvua ja sitä kautta kasvihuonekaasupäästöjä hieman vähennettyä. On hyvä, että maakuntakaavan tavoitteena on ohjata tiekuljetuksia pois tiiviisti asutuilta seuduilta. Väistämättä useilla alueilla haitat tulevat kuitenkin lisääntymään liikennemäärien lisääntyessä.

Logistiikan kehityskuvan mukainen Vuosaaren sataman roolin vahvistuminen ja Venäjän liikenteen lisääntyminen kasvattaa Porvoonväylän raskaan liikenteen määrää huomattavasti. Tämä lisää liikenteen haittoja Östersundomin alueelle. Rakentuvan alueen liikennemäärien kasvun myötä ruuhkautuva Porvoonväylä kuormittuu entisestään.

Raideliikenteen rooli on logistiikan kehittämisessä jäänyt luonnoksessa pienelle painoarvolle. Ruotsin esimerkit osoittavat, että on täysin mahdollista ohjata nykyistä huomattavasti suurempi osuus kuljetuksista raitteille, mikä siihen olla valmiita panostamaan. Tällä olisi suuri merkitys ympäristöhaittojen, väylien välityskyvyn säilymisen sekä hiilineutraalisuuden saavuttamisen kannalta.

Malmin kentän alue

Valtion ja kuntien kesken on sovittu, että valtio lopettaa toimintonsa Malmin lentoasemalla viimeistään vuoden 2020 loppuun mennessä. Tämän jälkeen alue palautuu Helsingin kaupungin käyttöön. Malmin lentokenttäalueen ratkaisut vaativat maakuntakaavoituksen ajantasais- tamista. Kaavaluonnoksessa Malmin lentokenttää osoittava liikenne- alue, jonka toissijainen käyttötarkoitus on taajamatoimintojen alue -merkintä sekä siihen liittyvä melualueen merkintä kumotaan ja osoitetaan

taajamatoimintojen alueeksi. Alueella säilyy kulttuuriympäristöön liittyvä ominaisuusmerkintä. Lisäksi Malmin aluetta tulee kehittää tiivistettävänä alueena, jolloin aluetta on suunniteltava joukkoliikenteeseen, kävelyyn ja pyöräilyyn tukeutuvana tehokkaasti rakennettavana alueena. Mikäli Malmin lentoasema rakennetaan, sen kulttuurihistoriallinen arvo rakennetun kulttuuriympäristön kohteena tuhoutuu.

Mikäli Malmin lentoasema rakennetaan, sen kulttuurihistoriallinen arvo rakennetun kulttuuriympäristön kohteena tuhoutuu.

Ympäristölautakuntaa pitää hyvänä, että 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollistetaan Malmin lentokenttäalueen ottaminen asuntotuotantokäyttöön. Alueen merkitys Helsingille uutena kaupunginosana on erittäin tärkeä. Vaihemaakuntakaavan kanssa samanaikaisesti laaditaan Helsingin kaupungin yleiskaavaa. Yleiskaavaluonnoksessa Malmin lentokenttäalue on yksi merkittävimmistä uusista rakentamisalueista. Alueelle on alustavasti hahmoteltu noin 25 000 asukkaan kaupunginosaa. Malmille osoitettu alue sijaitsee tiiviisti olemassa olevan yhdyskuntarakenteen sisällä, mikä tukee sekä koko seudun aluerakenteen että Helsingin kaupunkirakenteen kestäväää kehittämistä. Tiivistäminen mahdollistaa joukkoliikenteen, erityisesti raideliikenteen tehokkaan hyödyntämisen. Mikäli Malmin lentokenttäalueen rakentamispotentiaalia ei saataisi hyödynnettyä, on vaarana, että rakentamisalueita Helsingissä jouduttaisiin etsimään viheralueilta. Toisaalta asuinrakentaminen voisi hajautua laajemmin seudulle, mikä olisi kestävä ratkaisu liikenteen ilmastopäästöjen kannalta.

Tuulivoima

Kansainvälisissä ilmastotavoitteissa Suomi on sitoutunut edistämään uusiutuvia energiamuotoja. Kansallisena tavoitteena on nostaa tuulivoimakapasiteettia 9 TWh vuoteen 2025 mennessä. Uudellamaalla tuulivoiman kehitys on jäänyt vaatimattomaksi. Uudellamaalla on viisi tuulivoimalaa, joiden yhteenlaskettu kapasiteetti on 10 MW, mikä on noin 2 % koko Suomen tuulivoimalla tuotetusta energiasta. Kuitenkin tuuliolosuhteet ovat Uudellamaalla hyvät.

4. vaihemaakuntakaavassa pyritään edistämään ja ohjaamaan tuulivoimarakentamista Uudellamaalla. Taustaselvityksen pohjalta kaavaluonnoksessa osoitetaan viisi maakunnallisen kokoluokan tuulivoima-alueita. Maakunnallisen tuulivoima-alueen alaraja on 10 tuulivoimalaa. Tätä pienempiä tuulivoima-alueita voidaan kaavoittaa paikallisesti kuntakaavoituksessa. Tuulivoimaselvityksen mukaan Helsingistä ei löytynyt maakunnallisia tuulivoima-alueita.

On hyvä, että kaavaluonnoksessa on esitetty myös ne kaksi merialueelle sijoitettavaa tuulivoima-alueita, joiden toteuttaminen ei välttämättä

vielä tänä päivänä ole mahdollista. Tuulivoimaselvityksessä on jo esitetty potentiaalisia tuulivoima-alueita, jotka ovat karsiutuneet pois jatkotarkastelusta. Kaavan aikajänne ulottuu vuoteen 2040, joten jatkotyössä voisi edelleen tarkastella näitä potentiaalisia alueita, jotka voisivat olla mahdollisia mikäli esimerkiksi puolustusvoimien tutkarajoitukset poistuvat. Ehdottomat rajoitusalueet, joihin ei voi tulla muutoksia, tulisi perusteluineen esittää erikseen.

Vaihemaakuntakaavalla pyritään mahdollistamaan myös paikallisen tuulivoiman suunnittelu. Tätä tukemaan luonnoksessa on annettu koko maakuntaa koskeva suunnitteluosuus, jonka mukaan paikallisten tuulivoima-alueiden suunnittelu on mahdollista myös maakuntakaavan tuulivoima-alueiden ulkopuolella. Vaikutusten arvioinnin perusteella jää epäselväksi, kuinka vaihemaakuntakaava pystyy vastaamaan maakuntatason tuulivoimatuotanto- ja hiilineutraaliustavoitteisiin sekä toisaalta tukemaan paikallista tuulivoimatuotantoa.

Hiljaiset alueet

Maakuntahallitus päätti keväällä 2014 selvittää osana 4. vaihemaakuntakaavan valmistelua myös hiljaisia alueita. Samalla päätettiin, että mahdollisesta kaavakäsittelystä päätetään kaavatyön edetessä. Lainvoimainen maakuntakaavamerkintä hiljaiselle alueelle on vasta Satakunnan ja Pohjois-Savon maakuntakaavassa, vaikka selvityksiä on tehty muissakin maakunnissa.

Maakuntakaavatasolla on parhaat mahdollisuudet ottaa huomioon yhtenäiset, mahdollisesti useamman kunnan alueelle ulottuvat maakunnallisesti merkittävät melutasoltaan hiljaiset alueet. Ympäristölautakunnan mielestä hiljaisiin alueisiin liittyvää selvitystyötä kannattaa jatkaa ja samalla selvittää mahdollisuuksia merkitä alueet myös maakuntakaavaan. Tämä olisi tärkeää myös valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden näkökulmasta. Tavoitteiden mukaan alueidenkäytössä tulee edistää hiljaisten alueiden säilymistä.

Käsittely

03.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Timo Latikka: Kappaleet 9 ja 10:

Poistetaan kappaleet 9 ja 10.

Ehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Vastaehdotus:

Timo Latikka: Lisätään uusi kappale kohdan 9 jälkeen: Mikäli Malmin

---

---

lentoasema rakennetaan, sen kulttuurihistoriallinen arvo rakennetun kulttuuriympäristön kohteena tuhoutuu.

Kannattajat: Leo Stranius

Vastaehdotus:

Sirpa Norvio: Poistetaan kappaleen 10 alku "Ympäristölautakuntaa pitää hyvänä, että".

Aloitetaan Kappale : 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollistetaan Malmin lentokenttäalueen...

Kannattajat: Tuula Palaste-Eerola

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lisätään uusi kappale kohdan 9 jälkeen: Mikäli Malmin lentoasema rakennetaan, sen kulttuurihistoriallinen arvo rakennetun kulttuuriympäristön kohteena tuhoutuu.

Jaa-äännet: 4

Joona Haavisto, Matti Niemi, Timo Pyhälähti, Anita Vihervaara

Ei-äännet: 5

Timo Korpela, Timo Latikka, Sirpa Norvio, Tuula Palaste-Eerola, Leo Stranius

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kappaleen 10 alku "Ympäristölautakuntaa pitää hyvänä, että".

Aloitetaan Kappale : 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollistetaan Malmin lentokenttäalueen...

Jaa-äännet: 5

Joona Haavisto, Timo Korpela, Matti Niemi, Timo Pyhälähti, Anita Vihervaara

Ei-äännet: 4

Timo Latikka, Sirpa Norvio, Tuula Palaste-Eerola, Leo Stranius

Timo Latikka: Tulen jättämään kirjallisen perustelun.

Esittelijä

ympäristönsuojelupäällikkö
Päivi Kippo-Edlund

Lisätiedot

Anu Haahla, ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 28916

2.2.2016

anu.haahla(a)hel.fi

Raimo Pakarinen, ympäristötarkastaja (viherrakenne), puhelin: +358 9 310 31534

raimo.pakarinen(a)hel.fi

Suvi Haaparanta, ympäristötarkastaja (logistiikka), puhelin: +358 9 310 32061

suvi.haaparanta(a)hel.fi

Liikennelaitos -liikelaitos (HKL) 26.2.2015

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Kaupunginhallitus on pyytänyt HKL:ltä lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava laaditaan koko Uudenmaan 26 kunnan alueelle Östersundomin aluetta lukuun ottamatta. Kaava täydentää ja tarkistaa voimassa olevia maakuntakaavoja. Nyt on käynnissä maakuntakaavan luonnosvaihe, jonka tavoitteena on kerätä osallisilta palautetta kaavaluonnoksesta kaavaehdotuksen laadintaa varten.

Neloskaavassa käsitellään viittä teemaa, jotka ovat: elinkeino- ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Lisäksi luonnokseen on otettu mukaan muita ajankohtaisia aiheita kuten Malmin lentokenttä sekä Pääradan uudet asemanseudut Tuusulan Ristikytö ja Hyvinkään Palopuro.

Tärkeitä elinkeinojen toimintaedellytyksiä voivat kaavaselostuksen mukaan olla esimerkiksi saavutettava sijainti, joukkoliikenteen läheisyys sekä työpaikkoja tukevat palvelut ja muut yritykset. Myös logistiikan osalta vaihemaakuntakaavassa tavoitteeksi on asetettu mm., että Uudenmaan tulee olla kansainvälisesti ja valtakunnallisesti hyvin saavutettavissa: yritykset hakeutuvat entistä enemmän hyvien joukkoliikenneyhteyksien ääreen ja erityisesti asemanseduille. Kaavoitusta on esitetty vaihemaakuntakaavassa elinkeinojen ja logistiikan osalta ratkaisuna asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.

Maakuntakaavassa HKL:n mielenkiinto on joukkoliikenneyhteyksissä. HKL pitää hyvänä maakuntakaavan luonnoksen tavoitteita, jossa palvelut ja työpaikat ovat hyvin eri väestöryhmien saavutettavissa ja sijoittuvat nykyisiä rakenteita hyödyntäen sekä ympäristö huomioiden. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi joukkoliikenteen kehittäminen kunnan alueella on merkittävä keino, johon liikennelaitos sitoutuu osaltaan yleis- ja asemakaavoihin liittyvien joukkoliikennehankkeiden mukaisesti. Malmin asuinalueen toteutumisen kannalta toimiva joukkoliikenneyhteys on alueella tarpeen. Joukkoliikenneyhteytenä Malmilla voisi toimia pikaraitiotie, jota esitetään mm. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Pitkällä aikajänteellä säteittäisenä joukkoliikenneyhteytenä Malmin lentokentän

---

alueelle voisi toimia myös jotakuinkin Lahdenväylän suuntaisesti kulkeva metro, joka Helsingin keskustassa sijoittuisi ns. Töölön metrolinjan varaukseen.

Kuten kaavaselostuksessa mainitaan, maakuntakaavat mahdollistavat toimivan ja sekoittuneen yhdyskuntarakenteen, kävelyyn ja joukkoliikenteeseen perustuvien keskusten sekä hyvän asuin- ja työympäristön kehittämisen. Itä-Uudellamaalla elinkeinojen ja asumisen keskittäminen Östersundomin metron varrelle on seudulle ja maakunnalle merkittävä valinta.

Lisätiedot

Jaakko Laurila, projekti-insinööri, puhelin: 310 22691
jaakko.laurila(a)hel.fi

Kaupunginmuseon johtokunta 24.02.2015 § 15

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Kaupunginhallitus on pyytänyt kaupunginmuseon johtokunnan lausuntoa Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta. Johtokunta antoi seuraavan lausunnon.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudellamaalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Kaavassa tarkastellaan elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös asemanseutuja ja Malmin lentokenttää.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan suunnittelualueena on koko Uudenmaan maakunnan alue, lukuun ottamatta Östersundomin aluetta, jota käsitellään omassa kaavaprosessissaan osana 2. vaihemaakuntakaavan loppuunsaattamista.

Kaavassa esitettävät kulttuuriympäristöt ja arvokkaat maisemat

Kulttuuriympäristöteema halutaan esittää 4. vaihemaakuntakaavassa mahdollisimman kattavasti ja samalla eri maakuntakaavoista peräisin olevia merkintöjä ja määräyksiä on yhdenmukaistettu.

Kulttuuriympäristöjen aluerajaukset ovat maakuntakaavatasolla yleispiirteisiä, ja ne perustuvat tehtyihin selvityksiin ja inventointeihin. 4. vaihemaakuntakaavassa esitetään valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY 2009-kohteet), valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, maakunnallisesti ja useamman kuin yhden kunnan kannalta merkittävät maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet

---

sekä liitekartalla muinaisjäännökset. RKY 2009-kohteet sisältävät myös ryhmän merkittävimpiä kiinteitä muinaisjäännösalueita, joihin kuuluvat osa ensimmäisen maailmansodan linnoitteista ja 1500-1700-lukujen kaupunkialueet.

Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt (rakennetut ympäristöt ja maisema-alueet) tuodaan kaavaan valtioneuvoston päätöksien mukaisina. RKY-2009 kohteet ovat karttaesityksenä ja kohdeluettelona liitteissä mukana. Johtokunnan mielestä kulttuuriympäristökokonaisuutta selventäisi, että liitteissä olisi RKY 2009 -kohteiden lisäksi luettelo muista maakunnallisesti arvokkaista kulttuuriympäristöistä.

Kaupunginmuseon johtokunta pitää erityisen tärkeänä, että kaavaratkaisun sanoma välittyy selkeästi kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden osalta. Kaavaratkaisu luo edellytyksiä kulttuuriympäristön kannalta tärkeiden alueiden säilymiselle. Kaavamerkinnot edellyttävät kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden tunnistamisen, huomioimisen ja yhteensovittamisen muun maankäytön kanssa.

Kulttuuriympäristöjen ominaispiirteet tulee ottaa huomioon myös yhdyskuntahuollon edellyttämien rakennelmien suunnittelussa ja sijoittelussa esimerkiksi tuulivoimaloiden ja sähkönsiirtoverkkojen kohdalla.

Selostuksessa todetaan, että kaavaratkaisu tukee historiallisten tielinjausten ja niihin liittyvien ympäristöjen säilyttämistä. Jää hieman epäselväksi miten tämä tapahtuu. Historiallisten teiden ominaispiirteiden säilyttämisen ja uusien tieyhteyksien kehittämistarpeiden välillä voi olla ristiriitaisia tavoitteita. Historiallisesti merkittävimmät tielinjaukset –kartta olisi hyvä liittää mukaan tausta-aineistoksi.

Saariston eri osien arat luonnonarvot, herkkä maisemakuva ja perinteinen saaristolaiskulttuuri ja sitä tukevien elinkeinojen säilyminen tulee turvata. Pääkaupunkiseudun rannikko – ja saaristovyöhykkeen, ulko-saariston ja merivyöhykkeen suunnittelumääräykset ovat kaupunginmuseon johtokunnan mielestä asianmukaiset, maisema- ja kulttuuriympäristön arvot ja niiden huomioon ottaminen käyvät niissä ilmi.

Tiivistettävillä alueilla rakentaminen muuttaa alueiden maisemakuvaa merkittävästi, mikä edellyttää erityistä yhteensovittamista kulttuuriympäristö- ja maisema-arvojen kanssa. Erityisesti Malmin lentoaseman RKY 2009 -status on otettava huomioon yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavan merkitys kulttuuriympäristön vaalimista ohjaavana kaavatasona on tärkeä. Tämän vuoksi johtokunta esittääkin, että maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön suunnittelumääräykseen

lisätään velvoite olla yhteydessä maakuntamuseoon suunnitelmia laadittaessa.

Kaupunginmuseon johtokunnalla ei ole muuta huomautettavaa 4. vaihemaakuntakaavaehdotuksesta.

Esittelijä

yksikön päällikkö
Anne Mäkinen

Lisätiedot

Sari Saresto, tutkija, puhelin: +358 9 310 36483
sari.saresto(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 24.02.2015 § 40

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta:

Kaavalla tarkistetaan voimassa olevia maakuntakaavoja ja sen aikatahtain on vuosi 2040. Kaavakierroksella pyritään strategisempaan maakuntakaavaan. Östersundomin alue ei kuulu 4. vaihemaakuntakaavan alueeseen. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kaavakartta, kartta kumottavista merkinnöistä sekä merkinnät ja määräykset ovat vahvistettavia asiakirjoja. Kaavaselistusta ja sen selventäviä ja taustoittavia liitekarttoja ei vahvisteta. Kaavassa käytetään aluevaraus-, kohde- ja viivamerkintöjä sekä ominaisuusmerkintöjä ja kehittämisperiaatemerkintöjä. Aluumerkinnöillä osoitetaan pääasiallinen käyttötarkoitus.

Pyrkimys strategisempaan maakuntakaavaan on Helsingin kannalta myönteinen asia. Maakuntatason kaavaratkaisun tulee olla tavoitteellinen samalla kun se tukee tarkempiasteista suunnittelua eikä jätä vaikeasti tulkittavia rajauksia. Kokonaistilanteen hahmottamisessa maakuntakaavan epävirallinen yhdistelmäkartta on välttämätön. Jotta kaavakartan strategisuus tulisi paremmin esiin, kaavakartan aluerajausten tulkintaa koskeva määräysteksti olisi hyvä lisätä kaavamääräyksen yhteyteen.

Helsingissä on käynnissä uuden yleiskaavan laatiminen. Vuonna 2012 laadittiin yleiskaavan työohjelma ja määriteltiin sen keskeiset lähtökohdat ja mitoitus. Joulukuussa 2013 hyväksytyn yleiskaavavision perusteella on laadittu yleiskaavaluonnos, jonka kaupunkisuunnittelulautakunta päätti asettaa nähtäville 16.12.2014. Helsingin yleiskaavan ta-

voitteena on vahvistaa Helsingin ja samalla koko seudun kilpailukykyä osoittamalla pitkällä aikavälillä rakentamismahdollisuuksia kaupunkirakennetta tiivistämällä ja luoda edellytykset elinvoimaiselle elinkeinorakenteelle säilyttämällä kaupunkiympäristön korkea laatu ja houkuttelevuus. Helsingin yleiskaavan luonnos on nähtävillä samaan aikaan 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksen kanssa.

Maakunnallinen kaavatyö tukee erinomaisesti Helsingissä käynnissä olevaa yleiskaavan valmistelua. Helsingin yleiskaavaa on laadittu hyvässä yhteistyössä Uudenmaan liiton kanssa ja molempien prosessien lähtökohdat ja tavoitteet ovat linjassa keskenään.

Helsingin seudulla on käynnissä useita muita seudullisia maankäytön, asumiseen ja liikenteeseen liittyviä selvityksiä. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmaa (HLJ2015) ja Helsingin seudun 14 kunnan yhteistä maankäytön suunnitelmaa (MASU) on laadittu yhteistyössä alueen kuntien, Helsingin seudun liikenteen ja Uudenmaan liiton kesken. Alueelle on laadittu yhteinen asuntopolitiikka vuoteen 2025. Yhdessä nämä kolme suunnitelmaa luovat pohjan seuraavalle MAL-ai-esopimukselle ja tukevat maakuntakaavan tavoitteita toimivasta ja kestävästä yhdyskuntarakenteesta ja kilpailukykyä vahvistavasta liikennejärjestelmästä.

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan tavoitealueita ovat elinkeinot ja innovaatiotoiminta, logistiikka, tuulivoima, viherrakenne ja kulttuuriympäristöt. Näitä luonnoksen näkökulmia arvioidaan lausunnossa aihealueittain.

Elinkeinot ja innovaatiotoiminta

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan kärkitavoitteet elinkeino- ja innovaatiotoiminnan kehittämiseksi ovat yhtenevät Helsingin uuden yleiskaavan kanssa. Maakuntahallituksen hyväksymissä elinkeinon ja innovaatiotoiminnan suunnitteluperiaatteissa on nostettu tärkeään asemaan huolehtiminen riittävästä asuntotuotannosta ja sitä kautta riittävästä työvoiman tarjonnasta. Erityisen tärkeänä pidetään joukkoliikenteeseen tukeutuvan yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja monipuolisten keskusta-alueiden ja hyvän elinympäristön merkitystä elinkeinoelämän kilpailukyvyille.

Ns. innovaatio-ekosysteemien tukemiseksi nostetaan esiin vastaavia toimenpiteitä: kaupunkirakenteen tiivistäminen, etäisyyksien ja matka-aikojen lyhentäminen, erottelevien ja eristävien tekijöiden poistaminen sekä panostaminen elämänlaatuun ja vetovoimaisuutta lisääviin tekijöihin.

Maakuntakaavassa on otettava huomioon Helsingin erityisluonne seudun ydinalueena ja mahdollistettava valtion ja seudun kuntien välisen sopimuksen (valtion ja Helsingin seudun kuntien välinen sopimus suurten infrahankkeiden tukemiseksi ja asumisen edistämiseksi) mukaisen vuotuisen asuntorakentamisen toteutumisedellytykset myös Helsingissä. Sopimuksessa Helsingin kaupunki on osaltaan sitoutunut kaavoituksen vauhdittamiseen ja tonttitarjonnan merkittävään lisäämiseen. Ristiriitoja voi syntyä erityisesti asuntorakentamisen, kulttuuriympäristöjen ja viherrakenteen yhteensovittamisessa – maakuntakaavan merkintöjen tulee olla seudun rakenteen tiivistymistä tukevia, ei sitä rajoittavia. Helsinki kantaa seudun asuntotuotannosta suurimman vastuun ja on työpaikkatarjonnan näkökulmasta seudun merkittävin alue.

Logistiikka

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavassa on otettu logistiikan erityiskysymykset pääpiirteissään hyvin huomioon. Seudun tärkeimpien logistiikkakeskittymien merkitseminen kartalle tukee logistiikan tilatarpeiden ratkaisemista ja osoittaa alan toimijoille maakunnan tavoitetilan logistiikan seudullisille ratkaisuille. Logistiikkakeskittymien synnyttämät synergiahyödyt tukevat koko maakunnan talouskasvua.

Lentoaseman seudun sekä Kehä III:n logistiikka-alueiden kehittäminen on Helsingin näkökulmasta tärkeää. Helsingin yleiskaavan ja Östersundomin yhteisen yleiskaavan suunnittelussa erityisesti Vuosaaren sataman ja lentoaseman välinen Kehä III:n tukeutuva vyöhyke on strategisesti keskeisessä asemassa.

Helsingin ja koko maakunnan edun kannalta on keskeistä erityisesti Vuosaaren sataman yhteyksistä huolehtiminen. Vuosaaren satama on kulutustavaroiden kuljetusten tärkeä läpivirtauspaikka. Tämä rooli tulee säilymään merkittävänä myös tulevaisuudessa. Kaavaselostuksessa todetaan, että tulevaisuudessa tulee varautua raideliikenteen kasvuun kuljetuksissa. Tämä kehityssuunta olisi erityisesti päästöjen rajoittamisen näkökulmasta suotava ja on hyvä, että sitä tuetaan. Helsingin uudessa yleiskaavassa varaudutaan myös matkustajaterminaalin rakentamiseen Vuosaareen, mikäli sellainen katsotaan tarpeelliseksi esimerkiksi kantakaupungin satama-alueiden kapasiteetin täyttyessä. Satama voi tulevaisuudessa saada roolin myös ihmisten kauttakulupaikkana.

Helsinki on hiljattain laatinut citylogistiikan toimenpideohjelman, jossa esitetään kaupunkilogistiikan keskeisimmät periaatteet ja toimenpiteet sekä niiden vastuut ja aikataulut. Citylogistiikan haasteet ovat erilaisia kuin seudulla, koska tilan määrä on hyvin vähäinen, mikä tarkoittaa että myös ratkaisut ovat erilaisia. Helsingin tiiviin ydinalueen toimiva citylo-

---

gistiikka nojautuu vahvasti seudun hyvään rakenteeseen ja on riippuvainen siitä.

4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta on poistettu Malmin lentokentän lentomeluvyöhyke, mikä on perusteltu ratkaisuna. Helsingin kaupunki varautuu alueen muuttamiseen asuntorakentamiskäyttöön valtion ja Helsingin seudun välisen sopimuksen mukaisesti.

Tuulivoima

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaluonnos osoittaa maakunnallisesti merkittävän tuulivoimatuotannon mahdolliset sijaintipaikat. Maakuntakaavalla ohjataan tuulivoiman sijoittumista ja sen tehtävänä on osaltaan täsmentää teollisen mittakaavan tuulivoiman sijoittamisperiaatteet kaupunkitasoa laajemmalla mittakaavatasolla. Nyt ositetut niukat aluevaraukset eivät tue parhaalla mahdollisella tavalla Helsingin ja koko seudun ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamista.

Helsingissä on vahva tahtotila tuulivoiman kehittämiseen. 4. vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvitys nojaa pitkälti olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen ja tuulivoiman sijoittumista ohjaavaan valtakunnalliseen säännöstöön ja ohjeistukseen. Tarkastelu on teknisesti laadukkaasti toteutettu. Ongelmana kuitenkin on, että poissulkevaan paikkatietoanalyysiin perustuva tarkastelu ei ole tavoitelähtöinen. Alueellinen pois sulkeminen kriteereittäin on helppo tehdä silloin kun suunnitelmalla ei ole esimerkiksi minkäänlaista mitoituksellista tavoitetta. Tällainen lähestymistapa on ristiriidassa Uusimaa-ohjelmassa julkilausuttujen uusiutuvien energiamuotojen tukemiseen ja hiilineutraaliuteen tähtäävien tavoitteiden kanssa.

Tavoitteellisia esimerkkejä tuulivoiman sijoittamiselle voidaan löytää mm. Pohjois-Saksasta, jossa Uudenmaan kokoisella ja vastaavan väestötiheyden omaavalla alueella on tuhansia tuulivoimaloita. Mittava tuulivoiman rakentaminen vaatii valtion energiapoliittista ohjausta. Maakuntakaavalla olisi mahdollista näyttää Suomen keskeisimmän alueen tahtotila tuulivoiman edistämiseksi. Kansainväliset esimerkit tuulivoimaa merkittävässä määrin rakentaneista maista, kuten Saksasta ja Tanskasta, osoittavat tuulivoiman olevan luonteva osa suurten kaupunkien ja niitä ympäröivän maaseudun dynaamista vuorovaikutusta. Sähköä kulutetaan runsaasti metropolialueiden tiiveimmillä alueilla, kun taas väljemmät alueet voivat profiloitua erityisesti tuulivoiman kautta energiantuotannon alueiksi ja saavat siitä taloudellista etua. Tämän tyyppisen kehityksen edellytykset tulisi huomioida nimenomaan maamme merkittävimmällä metropolialueella, Uudellamaalla.

Uudenmaan ilmastotavoite on yhteneväinen mm. Helsingin tavoitteen kanssa: tavoitellaan hiilineutraaliutta vuoteen 2050 mennessä. Tuulivoi-

---

ma on nykyisen tiedon mukaan kustannustehokas tapa tuottaa uusiutuvaa sähköenergiaa. Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavaa tulisikin arvioida suhteessa Uudenmaan hiilineutraalisuustavoitteeseen. Nyt tehdyissä selvityksissä korostuvat maisemalliset arvot ja loma-asukkaiden edunvalvonta. Jatkotyönä olisi tärkeätä täydentää tehtyjä selvityksiä ilmastovaikutusten arvioinnilla, jossa voitaisiin arvioida mm. luonnoksessa ehdotettujen tuulivoima-alueiden riittävyys. Jos tavoitteena on hiilidioksidipäästöjen merkittävä vähentäminen vuoteen 2050 mennessä, olisi tärkeä tietää miten suurta roolia esitetyn tuulivoimaratkaisun on odotettu siitä vastaavan.

Vaihemaakuntakaavan tuulivoimaselvityksessä on jäljellä Malmin lentokenttää ympäröivä lentotoimintaan perustuva vyöhyke, joka estää tuulivoimaloiden rakentamisen. Tämän sisällyttäminen tarkasteluun ei ole perusteltua lentokentän maankäytön muuttuessa.

Viherrakenne

Maakuntakaavan kärkitavoitteet viherrakenteen osalta ovat ekosysteemipalvelujen parantaminen, luonnon monimuotoisuuden turvaaminen, hyvin saavutettava virkistysalueverkosto ja kestävä luonnonvarojen hyödyntäminen sekä niihin liittyvien elinkeinojen edistäminen.

Maakuntakaavatyön pohjana on innovatiivisella tavalla kokeiltu uusia paikkatietopohjaisia menetelmiä luonnonympäristöjen arvottamiseen ja ekosysteemipalvelujen tunnistamiseen. Nämä aineistot tarjoavat jatkossa uusia välineitä viherverkoston suunnitteluun. Viherrakenteen suunnittelussa on otettu huomioon arvokkaat luonnonympäristöt, virkistykseen ja ekologiseen verkostoon liittyvät viheryhteystarpeet, laajat yhtenäiset metsäalueet, virkistysalueet ja ulkoilureitit, saaristovyöhykkeet ja pääkaupunkiseudun viherkehä. Edellä mainitut arvokkaat kohteet on osoitettu kaavan liitekartoilla.

Arvokkaita luontokohteita koskevassa Zonation -arvioinnissa olisi hyvä todeta myös maakunnallinen liito-orava-tilanne, sillä lajin suojelun kannalta paras tilanne olisi tarkastella asiaa maakuntakaavatasolla. Lajin suojeluedellytykset ovat parhaimmat seudun laajoissa metsissä ja kytkeytyneissä elinympäristöissä sekä mahdollisesti myös viherkehän alueella. Tällä hetkellä liito-oravien suojelukysymykset tulevat korostuneesti esille vain niillä alueilla, joissa tapahtuu eniten maankäytön muutoksia eli tiivistyvässä kaupunkirakenteessa.

Kaavaratkaisun virkistyskokonaisuus osoittaa pääkaupunkiseudun tiiviin kaupunkirakenteen tavoitteen virkistysalueiden ja ekologisesta verkostosta, mutta seudulle tärkeä viherkehä sen sijaan jää hahmottomata kaavakartalla. Muu maakuntakaavataso viherrakenne jää ulkoilureittien ja valkoisen alueen varaan.

Kaupunginhallitus on antanut 13.8.2012 Uudenmaan 2. vaihekaavaehdotuksen viherrakenteen osalta seuraavan lausunnon: "Seudulliset viheralueet ja viheryhteystarpeet ovat kaavaehdotuksessa pääpiirteittäin tarkoituksenmukaisilla alueilla ja turvaavat viheryhteyksien verkoston ja jatkuvuuden, joskin joissain tapauksissa rajaukset ovat liian tarkasti luettavissa kaavakartalta. Tämä ei ole oikeasuuntainen toivottava ratkaisu tiivistyvällä ydinalueella maakuntakaavan mittakaava huomioon ottaen. Selkeänä parannuksena kaavaluonnokseen on kaavaehdotuksen liitemateriaalissa oleva maakuntakaavojen epävirallinen yhdistelmäkartta, joka selkeyttää seudullisten virkistysalueiden ja viheryhteyksien hahmottamista.

Viheryhteystarve -merkinnän kuvausta ja suunnittelumääräystä tulisi edelleen tarkistaa. Määräyksen mukaan olemassa olevat virkistykseen varatut tai siihen soveltuvat rakentamattomat alueet varataan yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa mahdollisuuksien mukaan virkistyskäyttöön. Tämä ei tiivistyvässä kaupunkirakenteessa ole perusteltua, koska näin ehdottomana se voisi epätoivottavalla tavalla haitata järkevää täydennysrakentamista. Kaupunki haluaa mieluummin korostaa viher- ja virkistysalueiden laadun ja merkityksen tapauskohtaista arviointia sekä virkistysyhteyksien jatkuvuutta ja painottaa sen vuoksi väljempää ilmaisua maakuntakaavatasolla. Sen vuoksi tarkoituksenmukaisempaa olisi liittää jokin virkistysalueita koskeva kehittämistavoite taa-jamatoimintojen sisällä oleville virkistysalueille. Samaa ajatusta seuraten viheryhteystarve -merkinnän selitystä tulisi myös laajentaa tai väljentää. Sen tulisi joissain tapauksissa mahdollistaa myös pelkästään virkistysyhteystarve. Varsinkin ranta-alueilla ei aina ole kyse viheryhteydestä vaan virkistysyhteydestä ja vain yksityiskohtaisempi kaavoitus voi osoittaa sen, tarvitaanko aluetta leveämpänä viheryhteytenä, kuten ekologisena käytävänä vai pelkästään kulkuraittina." Nämä samat huomiot ovat edelleen ajankohtaisia.

Virkistysalueet ja viheryhteydet

Helsinkiin on 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksessa osoitettu viisi yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun varattua aluetta. Keskuspuisto, Helsinki-puiston alue Vantaanjokilaaksossa ja Viikki - Kivikko - Sipoonkorpi -viherakseli, Vartiokylänlahden ympäristöön sijoittuva Itä-Helsingin kulttuuripuisto ja Vuosaaren ulkoilupuisto sekä muutamia merelliseen ympäristöön liittyviä kokonaisuuksia.

Lisäksi on osoitettu viheryhteystarpeiden verkosto. Viheryhteysmerkinnällä on osoitettu virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvat viheryhteydet. Viheryhteysmerkintä on luonteeltaan kehittämisperiaatemerkintä, eikä sen tarkkaa sijaintia ole määritelty maakuntakaavassa. Viheryhteydet ovat säilyneet edellisiin kaavavaiheisiin näh-

den samoina ja viheryhteystarpeet ovat täydentyneet Helsingin Länsipuiston alueella Mätäjoen varressa. Maakuntakaavaluonnoksessa esitetyt seudulliset viheryhteydet on otettu huomioon Helsingin yleiskaavaluonnoksessa. Seudulle jatkuvat viheryhteydet ovat Helsingin kannalta tärkeitä – mm. Viikistä Sipoonkorpeen kehitettävä yhteys.

Viheryhteysmerkinnän määräystä tulisi kehittää. Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa on tarve osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan virkistysyhteyden tai ekologisen yhteyden kehittämis-kohteet. Viheryhteysmääräystä tulee kehittää siten, että määräys ottaa huomioon virkistysyhteyksien kehittämistarpeet.

Viitaten 2.vaihekaavasta kaupungin antamaan lausuntoon, kaikki Helsingin tiivistyvässä kaupunkirakenteessa jo olemassa olevat viheryhteydet eivät ole maakuntakaavan tarkoittamia virkistysalueverkostoon ja ekologiseen verkostoon kuuluvia viheryhteyksiä. Koska viheryhteys voi koostua kaupungissa erilaisista osista, kuten puistoista, kujanteista ja puronvarsista, olisi perusteltua muuttaa kaavamääräyksen kuvausta siten, että viheryhteys voi koostua erilaisista osista ja voi olla luonteeltaan virkistys- tai ekologinen yhteys. Viheryhteys -merkinnän ja määräyksen tulisi tiivistyvässä kaupunkirakenteessa osoittaa nykytilanteen maankäytön säilyttämisen sijaan esittää tavoite viheryhteyksien kehittämisestä.

Arvokkaina luontoympäristöinä on osoitettu yli 5 hehtaarin kokoiset luonnonsuojelualueet, Natura 2000-verkoston alueet ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet (LUO-alueet). Helsinkiin ei ole osoitettu LUO-alueita, koska viheralueita ja viheryhteyksiä koskevat kaavamääräykset sisältävät tavoitteen luontoarvojen säilyttämisestä. Kaavaratkaisu on tältä osin perusteltu.

Maakuntakaavassa Malmin eteläpuolelle merkitty viheryhteystarve on tarkentunut yleiskaavaluonnoksessa hieman pohjoisemmaksi. Helsinki pitää viheryhteyttä Viikki - Kivikon ulkoilupuistosta Vantaan kautta Sipoonkorpeen erittäin tärkeänä. Viherkehän virkistyspalveluiden tavoitteellinen kehittäminen nähdään myös tärkeänä.

Pääkaupunkiseudun merellisen vyöhykkeen merkinnät

Helsingin uudessa yleiskaavassa on nostettu esiin merellisyyden kehittäminen. Merellisyydessä nähdään mahdollisuuksia niin virkistykseen kuin asumisen ja elinkeinon kehittämisen kannalta. Keskeisimpiä kysymyksiä ovat merellisen virkistykseen ja matkailun kehittäminen Helsingin edustan saarilla, Helsingin rantoja seuraileva ja seudulle jatkuva rantaraitti sekä paikallisen ja seudullisen vesiliikenteen ja siten saariston ja meren saavutettavuuden kehittäminen.

Uudenmaan viherrakenteen kehityskuvassa 2040 on osoitettu pääkaupunkiseudun merialue ja merelliset virkistysyhteydet ja asetettu tavoitteeksi elämys- ja palvelutarjonta sekä meren ja saariston virkistys- ja matkailutarjonnan saavutettavuus. Maakuntakaavassa tulisi ottaa esille selvemmin yllä mainitut tavoitteet.

Saariston osalta kaavakarttaan ei ole tehty muutoksia lukuun ottamatta kokonaan kumottuja virkistysaluemerkintöjä, jotka ovat: Harakka, Uunisaalet, Liuskasaari, Sirpalesaari, Leposaari ja Mustasaari. Nämä ovat luonteeltaan maakuntakaavan virkistyspalvelualueiden mukana lähivirkistysalueita.

Helsingin edustan tärkeät virkistysaaret kuten Seurasaari, Mustikkamaa, Korkeasaari ja Vasikkasaari on osoitettu maakuntakaavaluonnoksessa edellisen maakuntakaavan mukaisesti virkistysaluemerkinnällä. Helsingin yleiskaavaluonnoksessa nämä saaret on osoitettu merellisen virkistysalueen ja matkailun saariksi, mikä tulisi ottaa huomioon määräyksen tulkinnassa. Tulee myös varmistaa, että maakuntakaava mahdollistaa puolustusvoimilta vapautuvien saarten kehittämisen merellisen matkailun näkökulmasta. Myös Vartiosaaren osayleiskaavan kehittämissuhteiden ja uuden yleiskaavan mukainen maankäyttö tulisi ottaa huomioon maakuntakaavassa.

Melkin osalta nykyinen EP/u-merkintä jättää tulkintaristiriidan, koska Melkin saari on Helsingin yleiskaavaluonnoksessa varattu asuntovaltaisiksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Voimassa olevassa Helsingin yleiskaava 2002:ssa Melkki on ekoasumisen koealuetta. Selkeintä olisi merkitä maakuntakaavassa Melkkiin taajama-aluemerkintä.

Maakuntakaavaluonnoksen viheraluemerkinnät ja Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetty maankäyttö voivat aiheuttaa tulkintaongelman seuraavissa kohteissa:

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa osoitetaan Hämeenlinnanväylän itäpuolelle kantakaupungin laajentumisaluetta Kehä I:n eteläpuoliselle alueelle. Rakentaminen sijoittuisi Kekuspuiston reunaan ja mahdollistaisi myös väylän muuttamisen kaupunkibulevardiksi sekä Kannelmäen ostoskeskuksen kehittyvän alueen kytkemisen nykyistä paremmin korkeatasoisen joukkoliikenteen piiriin raitiotieyhteydellä. Maakuntakaavan tulkinnan tulee mahdollistaa tämä tai kaavakartalle tulisi merkitä liitekartan V6-mukainen virkistysalueen rajausmuutos.

Maakuntakaavan viheraluevarausta on laajennettu Tuomarinkartanossa siirtolapuutarhan kohdalla. Tämä laajennus ei ole tarpeen ottaen huomioon maakuntakaavan pyrkimyksen strategisuuteen. Tämä tarkennus edellyttäisi myös muiden vihersormiin liittyvien siirtolapuutarhojen osoittamista viheralueiksi.

Laajasalon alueella maakuntakaavan virkistysaluemerkintä ja viheryhteudet ovat laajempia kuin Helsingin yleiskaavaluonnoksessa esitetyt varaukset. Laajasalon viheraluemerkintöjä tulisi tarkistaa, sillä saarella on tiivistämistarpeita erityisesti sen keskusta-alueella. Tullisaari - Tahvonlahdenharjun viheralue -merkinnän tulisi seurata jo lähes kokonaan asemakaavoitetun Kruunvuorenrannan projektialueen asemakaava-alueiden rajauksia. Tämän lisäksi tulisi tarkistaa Laajasalon tiivistyvän keskustan eteläreunan virkistysalueen rajausta nykyistä pienemmäksi ja osoittaa Laajasalon keskustan eteläreunaan virkistysalueen sijasta viheryhteys.

Helsingin yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaari ja Ramsinniemi on osoitettu asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Vartiosaari on osoitettu maakuntakaavassa edellisen maakuntakaavavaiheen pohjalta pääkäyttötarkoituksen osalta valkoiseksi alueeksi ja Ramsinniemi viheralueeksi. Vartiosaari on lisäksi maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (RKY 2009). Valkoista aluetta koskevissa määräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa alueelle voidaan osoittaa paikallisesti merkittävää maankäyttöä. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteet on hyväksytty kaupunkisuunnittelulautakunnassa 26.11.2013. Suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on, että Vartiosaaresta suunnitellaan omaleimainen ja tiiviisti rakennettu saaristokaupunginosa, jossa on asumista ja kaikkia helsinkiläisiä palvelevia virkistys- ja vapaa-ajan toimintoja. Uudenmaan liitto on esittänyt lausunnossaan 28.6.2013, että kaikki tässä vaiheessa esitetyt maankäyttövaihtoehdot ovat sellaisia, joiden pohjalta voidaan jatkaa suunnittelua, edellyttäen, että jatkosuunnittelussa otetaan huomioon alueen kulttuuriarvot. Vaikutusten arvioinnissa tulee osoittaa, että hankkeella ei ole seudullisia vaikutuksia eikä hanke heikennä maakunnallisia arvoja.

4. vaihemaakuntakaavassa Vartiosaaren alue ja Ramsinniemi tulisi osoittaa Helsingin yleiskaavaluonnoksen ja Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaisesti taajamatoimintojen alueiksi. Karttaan tulisi merkitä myös Laajasalosta Vartiosaaren kautta Meri-Rastilaan kulkeva viheryhteys.

Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön osalta maakuntakaavan kärkitavoitteiksi on asetettu maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja reittien tunnistaminen ja merkittävien kulttuuriympäristöjen ominaispiirteiden huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa. Selostuksen mukaan kulttuuriympäristö on muuttunut Uudellamaalla muita maakuntia enemmän, sillä rakentaminen on voimakasta pääkaupunkiseudun vetovoimaisuuden ansiosta. Kulttuuriympäristöjen historiallinen

---

kerroksellisuus sekä mahdollisuus uusien kulttuuriympäristöjen synty-
miseen ovat tärkeitä.

Maakuntatason inventointi on tuonut edelliseen maakuntakaavan näh-
den uuden kulttuuriympäristön suojelutason merkintöineen ja määräyk-
sineen sekä tunnistanut edellistä kaavaa laajemmat kulttuuriympäristön
suojelualueet.

Kaavakartalla on osoitettu merkinnöillä valtakunnallisesti arvokkaat ra-
kennetut kulttuuriympäristöt (RKY 2009 -alueet) ja valtakunnallisesti ar-
vokas Vantaanjokilaakson maisema-alue sekä Suomenlinna sekä maa-
kunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnalliset merkittävät
maisema-alueet ja rakennetun kulttuuriympäristön alueet osoitetaan
kaavassa Missä maat on mainioimmat -selvityksen (2012) perusteella.
Liitekartalla on viimeisin tieto muinaisjäänöksistä.

Hyvin suuri osa Helsingin kaupungin pinta-alasta on merkitty jollain
kulttuuriympäristömerkinnällä. Kulttuuriympäristöä koskevissa kaava-
määräyksissä on esitetty maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituk-
sen ja kulttuuriympäristöarvojen yhteen sovittamisen tarve, mikä on eri-
tyisen tärkeää Helsingissä, missä on rikas kulttuuriperintö, mutta toi-
saalta tarve kehittää jo rakennettuja kulttuuriympäristöjä.

Määräykset edellyttävät, että Museovirasto ja alueellinen Ely-keskus
sekä muut kulttuuriympäristöasiantuntijat ovat mukana suunnittelussa
riippuen siitä onko kohde valtakunnallisesti vai maakunnallisesti arvo-
kas. Käytännössä kulttuurihistoriallisesti arvokkailla alueilla on tehtävä
tapauskohtainen tarkastelu vaikutuksista kulttuuriympäristöön, mikä
edellyttää sujuvaa yhteistyötä eri viranomaisten kesken. Helsingin nä-
kökulmasta on erittäin keskeistä, että vuorovaikutus on sujuvaa ja mai-
semalliset arvot ja kulttuuriympäristöarvot eivät estä Helsingin seudun
kuntien ja valtion välisen sopimuksen mukaisen asuntotuotantomäärän
toteutumista ja raideliikenteeseen tukeutuvan verkostomaisen kaupun-
kirakenteen kehittämistä.

Kaavan tausta-aineistoksi ja kaavaratkaisujen tueksi on laadittu selvitys
Uudenmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävistä teistä. Vanhoihin teihin
liittyvien maisema-alueiden kehittämisessä on tärkeää, että erityisesti
Helsingin sisääntuloväylien varsien kaupunkirakenteellinen kehittämi-
nen on mahdollista.

Helsingin yleiskaavaluonnoksen rakentamisalueet RKY-alueella, maa-
kuntakaavan inventoinnin rajauksen alueella tai maakunnallisesti mer-
kittävän kulttuuriympäristön alueella:

Kantakaupungin pohjoisosat ovat yleiskaavassa tiivistyvän kantakau-
pungin aluetta. Täydennettäviä alueita keskustan alueella ovat esimer-

---

kiksi Katajanokan kärki, Hakaniemen sillan alue, Lauttasaaren pohjoisosat, Pornaistenniemi ja Koskelan sairaala-alue. Kantakaupungin alueella kaavamääräyksen tulkinta maakuntakaavassa osoitetun maankäytön pääkäyttötarkoituksen ja maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen yhteensovittamiseksi ei saa estää alueen täydentämistä.

Malmin lentokentän alue osoitetaan Helsingin yleiskaavassa rakentamisalueeksi. Vaihemaakuntakaavassa tämä asia on otettu huomioon osoittamalla alue tiivistettäväksi taajamatoimintojen alueeksi. Alue on RKY 2009 -kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Tarkemmassa suunnittelussa on tarkoitus ottaa huomioon lentokenttärakennukset ja jättää mahdollisesti muistumia muista rakenteista. Malmin lentokentän alue tukeutuu toiminnoiltaan Malmin asemansetuun, minkä takia olisi tarkoituksenmukaista osoittaa maakuntakaavan tiivistettävä alue yhtenäisenä Malmin asemalta Malmin lentokentän rakentamisalueelle.

Vartiosaari on RKY 2009-kohde ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Yleiskaavaluonnoksessa Vartiosaarta esitetään taajamatoimintojen ja virkistysalueeksi. Vartiosaaren osayleiskaavan suunnitteluperiaatteiden mukaan saaren arvokas kulttuuriympäristö on suunnittelun lähtökohtana. Osayleiskaavatyön yhteydessä on tehty Vartiosaaresta kulttuuriympäristöselvitys sekä Huvila- ja ranta-alueiden kehittämisselvitys, jotka ohjaavat maisema- ja kulttuuriympäristöarvojen sekä taajamarakentamisen yhteen sovittamista.

Viikin alueelle esitetään Helsingin yleiskaavaluonnoksessa rakennetun alueen täydentämistä maakuntakaavan pääkäyttömerkinnän puitteissa, jolloin se sijoittuu RKY 2009 -alueelle ja maakuntakaavainventoinnin alueelle.

Tuomarinkylänkartanon ja Tuusulantien välisen alueelle esitetään rakentamista, jossa rakentaminen sijoittuu RKY 2009 -alueelle, valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön alueelle. Maakuntakaavassa on ennakoitu maankäytön muutosta muuttamalla virkistysalueen rajausta Tuomarinkylän kartanon kohdalla.

Keskuspuiston länsireuna. Maakuntakaavan maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristö -merkinnän tulkinnan tulisi mahdollistaa Helsingin uuden yleiskaavan mukainen rakentaminen.

Rakentamisalueet Torpparinmäen pohjoisosassa ja Kuusmiehentien varressa Näsinöjanpuiston kohdalla. Alueet kuuluvat myös nykyiseen valtakunnallisesti arvokkaaseen Vantaanjoen maisema-alueeseen. Maakuntakaavan kulttuuriympäristörajuuksen tulisi olla sama kuin mahdollisesti tarkistettava maisema-alueen raja.

Melkin saari on osoitettu Helsingin yleiskaavaluonnoksessa asuntovaltaiseksi alueeksi ja virkistysalueeksi. Nyt esitetty maakuntakaavan pääkäyttömerkintä ja maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristömerkintä vaativat maakuntakaavan tulkinnalta joustavuutta.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Heikki Salmikivi, yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37483
heikki.salmikivi(a)hel.fi
Raisa Kiljunen-Siirola, maisema-arkkitehti, puhelin: 310 37209
raisa.kiljunen-siirola(a)hel.fi
Essi Leino, vs. johtava yleiskaavasuunnittelija, puhelin: 310 37070
essi.leino(a)hel.fi
Marja Piimies, yleiskaava-arkkitehti, puhelin: 310 37329
marja.piimies(a)hel.fi

Opetuslautakunta 24.02.2015 § 27

HEL 2015-000583 T 10 03 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi seuraavan lausunnon koskien taajamatoimintojen aluetta ja tiivistettäviä alueita koulupalvelujen kannalta:

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava täydentää ja tarkistaa Uudella maalla voimassa olevia maakuntakaavoja. Tässä vaihemaakuntakaavan luonnoksessa käsitellään elinkeinoja ja innovaatiotoimintoja, logistiikkaa, tuulivoimaa, viherrakennetta sekä kulttuuriympäristöjä. Lisäksi kaavassa käsitellään myös muita ajankohtaisia aiheita kuten asemanseutuja ja Malmin lentokenttää. Kaavan aikatahtain on vuodessa 2040 ja suunnittelualueena on koko Uusimaa lukuun ottamatta Östersundomin aluetta.

Maakuntakaavassa sovitetaan yhteen valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet maakunnallisten ja alueellisten tavoitteiden kanssa. Tavoitteena on muodostaa Uudenmaan yhteinen tahtotila kaavassa käsiteltävien asioiden osalta avoimen ja osallistavan prosessin kautta.

Kaavaluonnoksen merkinnän kuvaukset ja suunnittelumääräykset ottavat kantaa asioihin, joihin yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on kiinnitettävä huomiota: yhdyskuntarakenteen eheyttäminen, taajaman omaleimaisuuden vahvistaminen, ympäristö- ja luontoarvojen turvaaminen sekä kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten ominaispiirteiden säilyttäminen.

Lisäksi annetaan ohjeeksi että toimintojen sijoittelulla ja alueiden käytön riittävällä tehokkuudella on edistettävä pyöräilyä, jalankulkua ja joukkoliikennettä tukevaa yhdyskuntarakennetta. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava päivittäisten palveluiden saataavuus, riittävät ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet sekä pyöräily- ja jalankulkuyhteydet seudullisille virkistysalueille.

Kaavaluonnoksen suunnittelumääräykset tukevat hyvän virikkeisen koulurakennuksen ulkopuolelle laajentuvan oppimisympäristön syntymistä sekä turvallista liikkumista kotien ja lähikoulujen välillä.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Rauno Jarnila

Lisätiedot

Kaisa Nuikkinen, johtava arkkitehti, puhelin: 310 86291
kaisa.nuikkinen(a)hel.fi
